

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK II.

DUNAJ, V TOREK 18. III. 1947

STEV. 16 (44)

Delo na moskovski konferenci

Molotov: Demilitarizacija zapadne Nemčije ni zadovoljiva

Na konferenci zunanjih ministrov v Moskvi je podal sovjetski zunanji minister Molotov posebno izjavo, v kateri je kritiziral stanje demilitarizacije v zapadnih conah Nemčije. Po sklepih berlinske konference bi bilo treba izvesti popolno razorožitev in demilitarizacijo Nemčije in uničiti njen vojnoindustrijski potencial. Ni dvoma, da bi morala biti izvedba tega sklepa osnova zavezniške politike, katere končni namen je, da zagotovi mir pred novim napadom Nemčije in da napravi iz nje miroljubno, demokratično državo. Zato je uničenje vojne industrije zapadne Nemčije odločilnega pomena. Tam so takšna velepodjetja, ustvarjena nalašč za napadalne namene kot n. pr. Hermann Göring Werke, Krupp, Robert Bosch, IG-Farbenindustrie in druga, ki so tvorila podlago trustov, kartelov in drugih industrijskih monopolov, ostala nedotaknjena ali pa jih nameravajo le deloma odpeljati. S tem se ustvarjajo pogoji za hitro vzpostavitev njihove prejšnje vojaške moči in pomena. Združenje teh podjetij v monopolistične organizacije je olajšalo hitlerjevski napad. Nadaljnji obstoj teh monopolov je nevaren tudi za bodočnost.

Oboroževalna industrija v nemških zapadnih conah je ostala skoraj nedotaknjena. Po uradnih podatkih britanskega poveljstva za 1. januar 1947 je bilo doslej v britanski coni likvidiranih samo 70 odstotkov od skupnega števila tovarn, ki izdelujejo tanke.

Sklepi potsdamske konference se niso zadosti spoštovali

Na zasedanju sveta zunanjih ministrov v Moskvi je razvil Molotov tudi konkreten političen program za Nemčijo. Med drugim je dejal:

Dosedanje izvedbo sklepov berlinske konference je treba označiti kot nezadostno. Dejstva kažejo, da so v mnogih primerih organizatorji nemškega fašizma in napada še zdaj na vodilnih mestih, pod Hitlerjevim režimom pa so bili voditelji nemških trustov, koncernov in drugih monopolov. Organi sodstva in državnega tožilstva so često bivši aktivni fašisti. Po poročilu Nadzornega sveta je na področju sodstva in državnega tožilstva osebe v ameriški coni sestavljale 35 odstotkov, v britanski iz 43 odstotkov bivših fašistov. Polovica vseh sodnikov v francoski coni so bile vodilne osebnosti Hitlerjevega režima.

Nezadostna denacifikacija skriva v sebi nevarnost za demokratično preobrazbo Nemčije. To kaže odkritje široko razpredene fašistične tajne or-

letala, topove in drugo orožje in so bile zgrajene nalašč za proizvodnjo orožja. Tudi razorožitev nemške vojske še ni končana. Britanskim in ameriškim zasedbenim oblastem služijo še vedno nerazpuščeni deli nemških čet in službena mesta, ki so prej pripadala kopenskim, mornariškim in letalskim vojaškim silam Nemčije.

Glede na to so sovjetski zastopniki predložili svetu zunanjih ministrov, naj predloži Nadzornemu svetu izvedbo naslednjih ukrepov:

1. Do 1. julija 1947 naj se napravi načrt za likvidacijo vojaškega in industrijskega potenciala Nemčije, pri čemer je določiti rok za njegovo izvedbo vsaj za konec leta 1948. Posebno pozornost je treba posvetiti likvidaciji kartelov in trustov.

2. Pospešijo naj se dela za uničenje nemškega vojaškega materiala in za porušenje vseh vojaških naprav Nemčije, ki so bile določene za bojevanje na kopnem, na morju in v zraku. Predvidoma naj bodo ta dela končana konec leta 1949.

3. Do 1. junija 1947 je treba razpustiti in likvidirati vse doslej še obstoječe nemške voj. formacije, vključno pomožne čete.

4. Treba je razpustiti in popolnoma odstraniti vse doslej še obstoječe štabe čet, zaščitne službe in druge organizacije kakor tudi šolska taborišča oseb nemške narodnosti, katerih razpustitev in repatriacijo je opraviti po sklepu Nadzornega sveta.

organizacije, ki je bila ustanovljena tik pred kapitulacijo Nemčije. Sovjetska vlada je zato predlagala, naj Nadzorni svet osredotoči svojo pažnjo predvsem na naslednje naloge:

1. Nemudoma je treba podvzeti ukrepe za odstranitev nekdanjih aktivnih fašistov iz javnih in poljavnih uradov.

2. Sodne postopke proti nacističnim zločincem je treba pospešiti, pri čemer je treba na sodiščih in javnih tožilstvih nadomestiti bivše aktivne zastopnike Hitlerjevega režima z ljudmi, ki politično in moralno odgovarjajo zahtevam po okrepitvi demokratičnih osnov v Nemčiji.

3. V soglasju s sklepi berlinske konference je treba zagotoviti, da se brez-pogojno pokličejo na odgovornost vodilni zastopniki Hitlerjevega režima in vojni zločinci, pri čemer pa se ne sme dopuščati, da bi postavljali kar povprek pred sodišča bivše navadne, neaktivne naciste.

Načrt za demokratizacijo Nemčije

Sovjetska vlada je mnenja, da je za preobrazbo nemškega političnega življenja na demokratični in miroljubni osnovi treba voditi v vseh conah koordinirano politiko. Zlasti je potrebno:

1. Dovoliti nemškim demokratičnim strankam in svobodnim sindikatom delovanje na vsem nemškem področ-

ju, dati jim pravico zborovanja, združevanja in konferenc z udeležbo zastopnikov iz vse Nemčije, da volijo svoje osrednje organe, in izdajajo osrednje dnevnike in časopise.

2. Pooblastiti Nadzorni svet, da izdela enotna načela demokratične zakonodaje na podlagi splošne, neposredne in enake volilne pravice s taj-

nim glasovanjem in proporcionalnim volilnim sistemom ter da dobi ta zakonodaja obvezno moč v vsej Nemčiji.

3. Odobriti koordinirani sklep Nadzornega sveta o agrarni reformi v ameriški, britanski in francoski coni, ki naj se izvede leta 1947., ker je to osnova za demokratično preobnovo življenja nemške vasi.

Pogodba z Avstrijo le počasi napreduje

Hkrati z zasedanjem zunanjih ministrov nadaljujejo v Moskvi svoje delo tudi namestniki zunanjih ministrov, ki pripravljajo pogoje za sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo. Pri vojaških klavzulah so se zedinili v tem, da v bodočo avstrijsko vojsko ne more priti nihče, kdor je aktivno služil Hitlerjevo vojsko in je imel polkovniški ali višji čin. Angleško-ameriško stališče pa zelo otežkoča napredovanje pogajanj. Prav tako bo mirovna pogodba z Avstrijo vsebovala klavzulo, po kateri mora Avstrija priznati veljavnost potsdamskih sklepov.

MOSKVA NI VERSAILLES

Moskovski radio je v svojem komentarju o dosedanjem poteku konference zunanjih ministrov nastopil proti „poklicnim pesimistom“, ki so kot londonski „Times“ že prvi dan prerokovali, da „na moskovski konferenci nikdar ne morejo biti sprejeti dokončni in enoglasni sklepi“. Resnični prijatelji miru želijo moskovski konferenci uspeh. „Pesimisti“, ki so zdaj močno povečali svojo delavnost, imajo popolnoma drug namen — še vedno živijo v predstavah, ki so bile značilne za ustvarjalce versailleske mirovne pogodbe. Tem namreč ni šlo za odstranitev vsake možnosti novega napada Nemčije, ne za zagotovitev varnosti na svetu, temveč za to, kako bi lahko vsak od njih napravil iz Nemčije orodje za izvedbo lastnih načrtov.

Sedanji razgovori v Moskvi nimajo namena, da bi dosegli kompromis v borbi za nadvlado v Nemčiji, temveč stremijo za takšnimi ukrepi, ki bi onemogočili nov nemški napad, to je predvsem denacifikacija in demilitarizacija.

Nekateri sovražniki miru bi radi dosegli revizijo potsdamskih sklepov, ki tvorijo temelj za rešitev nemškega vprašanja. Samo reakcionarji so tisti, ki napadajo potsdamske sklepe in se upirajo likvidaciji nemškega vojnega potenciala; ta potencial bi radi prihranili za namene ki z mirom nimajo nič skupnega.

Radijski poročevalec opozarja na to, da so popolnoma neutemeljene trditve, češ da bo uničenje nemškega vojnega potenciala vodilo do uničenja nemške industrije sploh. V sovjetski coni Nemčije je na stotine nemških vojnih tovarn demontiranih, zato pa je mirnodobska industrija polno zaposlena in je že skoro dosegla predvojno proizvodnjo. Likvidacija vojnega potenciala se v zapadnih conah skoraj ni niti pričela, tam počiva v veliki meri vsa industrija in prehod k mirnodobski proizvodnji je sila počasen.

V sovjetski coni Nemčije ni nobene brezposelnosti, zato pa je na deset tisoče brezposelnih v zapadnih conah Nemčije.

Samo demilitarizacija nemškega gospodarstva je lahko jamstvo, da se bo ta država spremenila v mirno, demokratično državo — vsaka druga pot mora voditi k ponovljenju uničevalnih sil in k novi katastrofi za svetovni mir.

SLOVENSKI NAROD IN VSI NARODI JUGOSLAVIJE ZAVZEMAJO ČASTNO MESTO V VELICASTNEM BOJU ZA NOVO OBLIČJE CLOVEKA IN SVETA.

E. Kardelj

Francoski novinar o upravičenosti borbe koroških Slovencev za osvoboditev

Celovec, dne 15. marca 1947 (TANJUG).

Znani francoski žurnalista Jean Durheim, ki je obiskal v prvi polovici marca Slovensko Koroško, je dal pred odhodom dopisniku Tanjuga v Celovcu naslednjo izjavo:

Kot prvi inozemski novinar sem obiskal kraje v zaporni coni in videl stanje tako, kot je v resnici. Prehodil sem Slovensko Koroško od St. Jakoba do Pliberka v zaporni coni, bil sem v več krajih severno od Drave. Na lastne oči sem se prepričal, da so popolnoma neresnične avstrijske statistike, ki navajajo 90 odstotkov avstrijskega prebivalstva, in da je resnično stanje skoraj povsod ravno obratno. Kamor sem prišel, sem slišal slovensko govorico in videl nešteto dokazov, da hoče ljudstvo k Jugoslaviji. Proti priključitvi se v glavnem borijo nacistični elementi in ljudje, ki so obdržali staro velenemško miselnost.

Prepričal sem se tudi, da je denacifikacija izvršena nezadostno in da se na važnih mestih nahaja mnogo nacističnih elementov. Posebno mnogo nacistov je še vedno med učitelji, kjer je zaposlenih tudi mnogo fašističnih emigrantov. Spoznal sem znane anlifašiste, ki jih preganjajo avstrijske oblasti. Nacistični elementi vsepovsod trgajo slovenske napise.

Videl sem manifestacije koroških Slovencev za priključitev k Jugoslaviji in dokaze velike upravičenosti njihove borbe za osvoboditev.

GRKI BODO BRANILI SVOJO NEODVISNOST

Komunistična partija Grčije je izdala proglas, v katerem ugotavlja, da bedne manifestacije, s katerimi so sprejeli Trumanov govor grški politiki in odgovorni grški tisk, ne odgovarjajo pravim občutkom grškega ljudstva. Grki, ki so se borili proti silam osi, ne bodo omahovali in so pripravljeni, da se žrtvujejo za svobodo in neodvisnost Grčije.

MADŽARSKE STRANKE SO SE SPORAZUMELE

Po večdnevni pogajanjih so se demokratične stranke na Madžarskem sporazumele in odstranile vsa notranje-politična nesoglasja, ki so vladala že od pretekle jeseni in se zaostrila z odkritjem fašistične zarote. V doseženem sporazumu so vse stranke naglasile, da želijo popolno uničenje zarote in obsodbo zarotnikov. V zvezi s tem je prišlo tudi do preobnove vlade. Trije ministri, člani stranke malih posestnikov, so morali odstopiti. Prav tako je bilo iz stranke malih posestnikov izključenih pet njenih poslancev.

PROTEST POLJSKE VOJAŠKE MISIJE ZAVEZNIŠKEMU KONTROLNEMU SVETU ZA NEMČIJO

Sej poljske vojaške misije v Berlinu generalmajor dr. Prawin je vložil pri kontrolnem svetu za Nemčijo protest zaradi sprejemanja poljskih „preseljenih oseb“ in bivših vojnih ujetnikov v vojaške organizacije. Takšne organizacije obstajajo še vedno v angleški in ameriški okupacijski coni Nemčije. Poljska misija je zahtevala, da se pretrse vprašanje tako imenovanih „stražarskih oddelkov“ v britanski in ameriški coni, da se vojaške organizacije, v katerih so Poljaki, razpustijo in da se Poljakom prepove nadaljnji sprejem v te oddelke.

ZDA so pričele z odkrito imperia- listično politiko

Trumanova poslanica kongresu

Kakor obširno poročajo vsi listi, je predsednik ZDA Harry Truman na izredni seji ameriškega kongresa zahteval pomoč za Grčijo in Turčijo v znesku 400 milijonov dolarjev. Omenjeni državi je označil ameriški predsednik kot „trdnjavi demokracije“, ki potrebuje „pomoč“. S to pomočjo naj bi se preprečilo „širjenje komunizma“.

Poslanica je močno odjeknila po vsem svetu. Republikanski in demokratični člani kongresa poudarjajo, da bo poslanica, ki izziva Sovjetsko zvezo in poziva k odkriti intervenciji Amerike, prinesla s seboj nevarnost razdelitve sveta v cone in vplivna področja, kar bi dovedlo do vojnih zapletov. Demokratični senator Johnson je izjavil:

„Rad dam svoje privoljenje za to, da se izdajo milijoni dolarjev za boj proti lakoti, toda niti enega centa za podporo propadajočih monarhij. To pomeni vojno stanje brez vojne napovedi.“

Bivši ameriški podpredsednik H. Wallace je govoril po radiju in obtožil Trumana, da povečuje nevarnost vojne v svetu ter da dela s svojo politiko Ameriko za najbolj osovraženo deželo na svetu. Vse izjave demokratičnih organizacij in naprednih osebnosti izražajo zaskrbljenost in ogorčenje zaradi nove poti ameriške zunanje politike. Wallace je dejal:

„Kot ameriški državljani sem proti temu, da bi se dajala pomoč nedemokratični in dobro hranjeni Turčiji. Smatram da le sestava demokratične vlade v Grčiji lahko nudi jamstvo za to, da bi bila ameriška sredstva porabljena dejansko v korist grškega ljudstva.“

Pariški novinarski krogi razlagajo „dinamično“ zunanjo politiko Trumana predvsem kot utrjevanje ameriških pozicij v Evropi. To ne sledi samo iz Trumanove zahteve po pomoči Turčiji in Grčiji, marveč tudi iz zahteve, da se pošljejo v omenjene dežele ameriške vojaške in politične misije ter „strokovnjake, ki bi pomagali pri obnovi teh dežel in bi nadzorovali uporabo ameriških sredstev“.

Sovjetski vladni list „Izvestija“ je Trumanovemu govoru posvetil uvodnik, v katerem piše:

„Ameriški kongres je bil pozvan, naj sankcionira hkrati kar dve „dobri deli“:

Grčijo naj reši notranjih homatij, Turčiji pa naj plača stroške za njeno „modernizacijo“, od katere naj bi baje bil odvisen njen nadaljnji obstoj. Ni dvoma, da je politična prošnja za pomoč, ki jo je poslala Tsaldarisova vlada Združenim državam, zgovoren dokaz za popoln polom notranje-političnega sistema v Grčiji, za katerega je Truman proti pričakovanju našel tako laksko sodbo.

Prav tako je znano, da so prav do današnjega dne britanske oblasti bile in ostanejo resnični gospodarji Grčije. Od 1. 1944 so britanske čete na grških tleh. Na Churchillovo pobudo je prevzela Anglija odgovornost za „ustalitev“ političnih razmer v Grčiji.

Britanske oblasti niso pustile na krmilu samo reakcionarnih protidemokratičnih sil v Grčiji, podpirale so celo ljudi, ki so aktivno in zavestno sodelovali z Nemci.

Celotna politična in gospodarska delavnost pod različnimi kratkotrajnimi vladami v Grčiji se je doslej razvijala pod budnim britanskim nadzorstvom in vodstvom. Sedaj je rezultat tukaj: popoln polom.

Britanske čete uničeni Grčiji niso prinesle težko zasluženega miru. Grško ljudstvo so pahili v brezno novega trpljenja, v lakoto in bedo. Državlanska vojna ne pojenju, temveč nasprotno še vedno bolj narašča.

Iz Trumanovega govora je opaziti, da

Združene države ne bodo spremenile po-

litike, ki je bila izvajana v Grčiji.

Ameriška vlada nikakor ne namerava, da bi ravnala v grškem vprašanju tako, kakor bi bilo pričakovati od članice Združenih narodov, ki je zaskrbljena za usodo druge članice te organizacije. V nenavadni nervoznosti Truman ni smatral za potrebno niti to, da bi počakal na rezultate dela komisije Varnostnega sveta, ki je bila poslana v Grčijo nalašč zato, da bi na licu mesta razjasnila položaj.

Ameriški predsednik se je po nepotrebnem spomnil na to, da so „Združene države prevzele naše vodilno vlogo pri ustanovitvi organizacije Združenih narodov“. Gotovo bi bilo vredno spominjati se tega zato, da bi takoj nato objavil svojo željo iti preko organizacije Združenih narodov, ne da bi se oziral na obstoj mednarodne

organizacije in ne da bi mislil na to, da zaseda v New Yorku stalen mednarodni organ — Varnostni svet.

Truman je šel preko mednarodne organizacije pa tudi preko suverenosti Grčije. Dejansko, kaj bo ostalo od grške suverenosti, če bodo „ameriške vojaške in civilne osebe“ sedele na tilniku grških vlastodržcev in če bo to „osebje“ pričelo gospodariti s pomočjo tistih 250 milijonov ameriških dolarjev, prinešenih v deželo? Pod to svojevrstno „zaščito“ Grčije bo predvsem trpela njena suverenost in neodvisnost. Če so nekateri gospodje kot je Tsaldaris, ki so Grčijo privedli v ta položaj, to nameravali — tem slabše zanje. Težko preizkušeni grškemu ljudstvu grozi, da bo zamenjal enega „gospoda“ — Anglijo drugi „gospod“ — Združene ameriške države.

Potrebo ameriške pomoči Turčiji utemeljujejo Amerikanci s tem, da je ogrožena integriteta turškega ozemlja, čeprav nikdo in nič ne ogroža integritete Turčije. Ameriška „pomoč“ Turčiji gre očitno za tem, da bi tudi to deželo podvržla nadzorstvu ZDA; potem pa ne bo več mogoče govoriti o samostojni notranji in zunanji turški politiki, saj bo ta podrejena ameriškemu imperializmu. O tem govorijo čisto odkrito nekateri ameriški opazovalci.

List „New York Times“ napoveduje z napihnjanimi besedami nastop nekakega „obdobja ameriške odgovornosti“. Vprašanje je pa, kaj je sicer ta „ameriška odgovornost“ drugega, kot prikrivanje ekspanzionističnih načrtov? Trditve, da so ZDA „poklicane“, da „rešijo“ Grčijo in Turčijo pred ekspanzijo tako imenovanih „totalitarnih držav“, niso nič novega. Tudi Hitler je kazal na boljše vike, ko si je hotel napraviti prsto pot za osvajanje. Zdaj si hočejo podrediti Grčijo in Turčijo in s kričanjem o „totalitarnih državah“ poskušajo zakriti lastne ekspanzionistične načrte. To je tem bolj značilno, ker so Združene države spet izrinile veliko Britanijo iz dveh držav.

List zaključuje:

„Tu vidimo spet novo vmešavanje Združenih držav v zadeve tujih dežel. Zahteve ZDA po vodstvu v mednarodnih stvareh naraščajo vzporedno s pohlepom zainteresiranih ameriških plasti.“

Ameriški politiki pa, ki delujejo v zgodovinsko novem položaju, ne računajo s tem, da je že minila doba metod kolonizatorjev in da so te metode obsojene na propast. To je poglavitna napaka Trumanovega govora.

rava prisilno naseliti Poljake v Nemčiji. To je tem bolj čudno, ker se dogaja v času, ko skušajo zunanji ministri rešiti v Moskvi vprašanje nenemških državljanov v Nemčiji. Poljska vlada se bo še nadalje zanimala za usodo svojih državljanov ne glede na to, če se oni nameravajo vrniti v domovino ali ne. Podčrtati pa je treba, je izjavil predstavnik poljskega zunanjega ministrstva, „da se Anglija protivi, da bi sprejela v svojo cono Nemce, ki so bili izseljeni iz Poljske, istočasno pa hoče prepeljati sem poljske državljane.“

NASILJE KUOMINTANGA SE NADALJUJE

V mestu Tsingtau so pričele Kuomintangške oblasti s množičnimi preiskavami in aretacijami. Samo v eni noči je bilo aretiranih 6000 oseb. Od tega števila je večji del še vedno v zaporu. Uradno navajajo, da je vzrok aretacij „borba proti nezaželenim elementom“.

Časopis „Wenweipao“ poroča o izjavi 66 profesorjev šanghajske univerze, ki izražajo svojo solidarnost s profesorji Peipinga in odločno protestirajo proti množičnim protustavnim aretacijam. V izjavi zahtevajo, da vlada prekine s protizakonitimi aretacijami in da se zajamčijo pravice državljanov.

BOLGARIJA ZAHTEVA UKINITEV VOJNEGA STANJA Z NEMČIJO

Bolgarska vlada je poslala zunanjim ministrom velikih sil pismo, v katerem zahteva, da se ukine vojno stanje, ki vlada še vedno med Bolgarijo in Nemčijo. Dalje v pismu zahteva, da se omogoči posebni bolgarski delegaciji, da z zunanjim ministrom pri razpravljanju o nemški mirovni pogodbi predloži bolgarske zahteve.

POLITIČNE VESTI

Zavezniški kontrolni svet za Avstrijo ni odobril osnutka zakona o povrnitvi vojne škode ki ga je predložila avstrijska vlada.

Po „cenitvah“ ameriškega znanstvenika B. Sleya morajo ZDA računati, da bo letošnja jesen 6.000.000 brezposelnih.

Grški demokrati, deportirani na otoku Ikaría, so poslali sodišču vlogo, v kateri obtožujejo grškega ministra za javno varnost in šefa policije zaradi protizakonite aretacije in deportacije.

V indijski pokrajini Padžab so izbruhnili nemiri in spopadi med Hindusi in Muslimi. Pri spopadih v hinduskem „svetem mestu“ Benaresu so bile 3 osebe ubite, 31 pa ranjenih.

Stranka dela je dosegla pri volitvah v Baselu velik uspeh. Pridobila je novih 3400 volilcev in z 11 novimi mandati povečala število mandatov na 34.

Begunci iz Egejske Makedonije, ki so zbežali v jugoslovansko Makedonijo, pošiljajo posebni komisiji Varnostnega sveta številne brzojavke, v katerih opisujejo zločinstva grške žandarmerije in monarhofašistov.

V Damasku so bile velike manifestacije za združitev Sudana z Egiptom. Manifestante, ki so nosili lepake „Naj živi enotnost doline Nila“ in „Angleži naj zapustijo arabske dežele“, so močni policijski oddelki razgnali.

Pred praškim ljudskim sodiščem se je pričel proces proti češkim novinarjem, ki so v času okupacije sodelovali z Nemci.

Med Čehoslovako in Jugoslavijo je bila sklenjena pogodba o nakupu čeških filmov.

Holandska vlada je izjavila, da se trenutno nahajajo v Indoneziji 3 holandske divizije in da bo v kratkem poslana v Indonezijo še ena divizija.

Drobne novice

Bombaževi nasadi v okraju Bar bodo letoš obsegali približno 125 ha, ker so lanski poskusi sajenja bombaža rodili prav povoljne uspehe. Večina tega bombaža bo posajenega na državnem posestvu „Toplica“.

2614 študentov beogradske univerze se je doslej javilo, da bodo sodelovali pri gradnji mladinske proge Samac—Sarajevo.

Slovanski značaj prebivalstva Zadra dokazuje kamenita plošča z napisom iz leta 1177, ki vsebuje podatke o bivanju papeža Aleksandra III. v Zadru. Vsebinska napisa govori o tem, kako je prebivalstvo sprejelo papeža, prepevaje pesmi v slovenskem jeziku. Ta dokument je dokaz več za narodnostno enotnost slovanskega prebivalstva v Zadru že v začetku 12. stoletja.

Avtonomna oblast Kosovo—Metohija v LR Srbiji je prejela v okviru gospodarskega načrta za letošnje leto 300 milijonov dinarjev kredita. Večji del tega kredita je namenjen za dvig kmetijstva in industrije ter za gradnjo stanovanjskih hiš. Predvidena je tudi temeljita obnova namakalnega sistema Metohije, ki je posebno velike važnosti za porast pridelkov. Posebno pozornost bodo posvetili industriji stavbnega gradiva.

Čebelarstvo v novi Jugoslaviji ima lepe izgleda za bodočnost. Prejšnja Jugoslavija tej važni gospodarski panogi ni posvečala zadostne pozornosti, čeprav ima Jugoslavija ugodne splošne pogoje za čebelarstvo. Med, ki ima veliko kalorij, in vosek, ki je važen za industrijo, bosta igrala pri izvedbi novega gospodarskega načrta važno vlogo. V ta namen bodo ustanovljene velike čebelarke zadruge pri kmetijskih zadrugah in na velikih državnih posestvih.

Reka bo eno največjih mest v Jugoslaviji, kakor predvideva novi gradbeni in olupševalni načrt. Obsegala bo 40 km dolgo področje od Kraljevice v Hrvatskem Primorju.

200.000 nepismenih v Srbiji se uči brati in pisati. Kampanja proti nepismenosti je rodila že lepe uspehe. V 11.400 tečajih se je učilo nad 260.000 nepismenih, tako da je za letoš predvideni načrt prekoračen.

Poletne počitnice za jugoslovansko mladino. Komitet za socialno skrbstvo pri vladi FLRJ je sklical konferenco, kjer so bili sprejeti sklepi o bližnjih počitnicah za mladino iz vseh ljudskih republik. Slabotni otroci, ki so potrebni nege, bodo poslani v klimatična središča, na planine ali pa na morje.

Wallace biča Trumanovo politiko

Bivši podpredsednik ZDA Henry Wallace je v radijskem govoru ostro obsodil Trumanovo poslanico. „Nastopil je preokret v ameriški zgodovini. Ne stojimo pred grško, temveč pred ameriško krizo.“

Truman je v imenu demokracije in človečnosti predlagal vojaški sporazum o namenu in posojilu. Zahteval je posojilo v višini 400 milijonov dolarjev za Grčijo in Turčijo za kritje neomejenih izdatkov, ki naj bi se porabili proti širjenju komunizma. Dejansko je predlagal, da bi Amerikanci opravljali policijsko službo na mejah Rusije.

Truman poziva k dejanjem, da bi premagal krizo. Kakšna kriza pa je to, ki ga je napotila, da je šel v kongres prav tako, kakor če bi se ponovil Pearl Harbour (to je ameriško tihomorsko oporišče, ki so ga napadli Japonci decembra 1941)? Truman je izjavil, da je grško ljudstvo brez strehe, da gladuje ter da je zaradi vojnih izgub izčrpano. To vemo. Toda ne trpi samo grško ljudstvo zaradi posledic vojne. Trpijo narodi v vsej Evropi, Rusiji, na Kitajskem in v mnogih drugih deželah.

Amerikanci se s Trumanom strinjajo v tem, da moramo nuditi pomoč tistemu narodu, s katerim smo se borili ramo ob ramo. Toda vprašujejo se: če je naš namen pomagati narodom sveta — čemu sta prezident in kongres dopustila, da se ukine UNRRA? Zakaj je 150 milijonov od 400 doloženih za Turčijo, ki ni bila naš zaveznik in ki prav nič nujno ne potrebuje dobav v živilih.

Turčija je dežela, ki se je v prvi svetovni vojni borila proti nam in se je v tej vojni branila, da bi pomagala Združenim narodom. Odebelila se je na račun Nemcev in zaveznikov in je prodajala svoje dragocene zaloge kroma tistemu, ki je več plačal. S to kupčijo si je napravila zlato

zalogo četrt milijarde dolarjev. Zaradi turške nevtralnosti je bila vojna za mnogo mesecev podaljšana. Na koncu vojne pa je bila Turčija pribežališče za nacistične voditelje.

Popolnoma nesmiselno je danes trditi, da je turška vlada demokratična vlada in predstavnica ljudstva. Mnogo zavezniških divizij je bilo med vojno vezanih, ker nismo nikdar vedeli, na čigavi strani namerava turška armada voditi vojno.

Popoln nesmisel je misliti, da je današnja grška vlada demokratična vlada. Pred enim letom je Churchill v Fultonu pozival k diplomatični ofenzivi proti Sovjetski Rusiji. Truman je ta govor sankcioniral in nas s tem uklenil v protirusko politiko z britansko podporo. Ta politika se je tako slabo obnesla, da je Anglija ni več v stanju nadaljevati. Zdaj predlaga Truman, naj bi mi prevzeli to brezupno zapoved Anglije. Smatram da je, ta politika popolnoma brezplodna. Nobenega naroda ni mogoče kupiti in tudi Amerika si ne more dovoliti, da bi trosila milijarde in milijarde dolarjev za brezkoristne namene.

ANGLIJA HOČE NASELITI ANDERSOVE VOJAKE V NEMČIJI

Poljsko časopisje poroča o ultimativni zahtevi, ki jo je postavilo angleško vojno ministrstvo 200-tim poljskim vojakom. Ministrstvo grozi tem vojakom, da jih bo naselilo v Nemčiji, če se ne odločijo ali za vstop v tako imenovani korpus preseljenih oseb ali za povratek v domovino.

Predstavnik poljskega zunanjega ministrstva je izjavil, „da poljska vlada soglašja z mnenjem angleške vlade, da se Poljaki ne smejo prisiliti za vrnitev v domovino. Zelo nenavadno pa je, da angleška vlada name-

To imenujejo „popravo škode“

Govorili smo že o zakonu o povrnitvi imetja, v kolikor se nanaša na imetje državljanov zaveznških držav. Pokazali smo, kakšne pravice bo po tem zakonu dobil tuji kapital in s tem neposreden vpliv na razvoj avstrijskega gospodarstva, ker so največji avstrijski kapitalisti med vojno postali državljani zaveznških držav.

Danes bomo nekoliko pobliže pregledali, v koliko novi zakon jamči za popravo krivic avstrijskim državljanom, ki so bili v tej vojni oškodovani zaradi svoje rase, nacionalne in verske pripadnosti ali pa zaradi svoje dosledne protifašistične usmerjenosti.

Že ob prvem študiju se pokaže, da zakon nima namena resno braniti pravic oškodovancev, temveč skuša zaščititi nacističnega izkoriščevalca, ki mu je hitlerjevska oblast zaradi njegove politične zasluge dala v dar ali v uporabo tuje imetje. Zakon namreč določa, da imajo nacisti pravico do „primerne plačila“. V praktični izvedbi bi se to reklo, da nacistični lastnik s pomočjo svojih, za davkarijo prirojenih knjig lahko dokaže, da njegovo delo zadnja leta ni bilo poplačano. Zahteval bo od zakonitega lastnika plačilo za „upravljanje“ imetja, s katerim se je okoristil, in se bo pri tem skliceval celo na zakon. Prav tako bo lahko zahteval povrnitev vseh „izdatkov“, ki so nastali ob pravilnem gospodarjenju za ohranitev imovine. V vsem zakonu je očiten namen, da istoveti nacističnega upravitelja ukradenega imetja s civilno-pravnim upraviteljem. Razume se, da so novi nacistični gospodarji upravljali nasilno odvzeto imetje le v svojo osebno korist. Zato tembolj preseneča zamisel, da bi moral zakoniti lastnik plačevati upravitelja, ki je bil postavljen proti njegovi volji.

V zadnjem času se je mnogo govorilo o tem, kako „velikodušno“ popravlja koroška deželna vlada škodo slovenskim izseljencem. Zatrjevali so, da so pravkar razdelili milijon šilingov, v resnici pa je bilo komaj pol milijona. Ko so uradno ocenjevali škodo, so vzeli kot osnovo tedaj običajne uradne cene, ki seveda še zdalec ni so odgovarjale dejanskim cenam. Tako so na primer ocenili plug s 60 šilingi, ko pa ga je moral izseljenec kupiti, je dal zanj 760 šilingov. Podobno je bilo z ocenjevanjem živine. Že iz teh primerov se vidi, da je povrnitev škode v denarju samo delna, tembolj ker danes za denar ni mogoče dosti kupiti. Poleg tega pa vrednost denarja z vsakim dnem pada, zato gre vsako za vlačevanje izplačila odškodnine na škodo izseljencev.

Medtem ko nacistom na zahtevo namestnika deželnega glavarja Ferlitscha ni treba vračati podpora, ki jim jih je bogato de-

lila nacistična „Landstelle“, terjajo od naših izseljencev davke celo za tisti čas, ko je njihovo posestvo izkoriščal nacistični „upravitelj“, izseljenci pa so opravljali suženjsko delo v delovnih taboriščih Nemčije. Značilno za sedanje oblasti je tudi to, da posestva naših izseljencev še vedno niso vknjižena v zemljiški knjigi na prave lastnike, čeprav bi se moralo to po potsdamskih sklepkih že davno napraviti.

Vsa ta dejstva nam potrjujejo, da je tako glasno naovedovana poprava škode le pesek v oči svetovni javnosti.

PISMO IZ SEL

V Celovcu so nam hudo zamerili, da je tov. Janko v našem imenu tako jasno povedal, da Selani ne odobravajo izjave za „nedeljeno Koroško“ in da smo za priključitev k Titovi Jugoslaviji. Sedaj nas dolžijo sabotaze, češ da naše svinje niso zadosti debele. Vse občine, da so klale bolj debelo kot v Selah.

Take obdolžitve moramo seveda odločno odkloniti. Ugotavljamo, da so ocenjevalci teže in pregledniki mesa uradno imenovani in potrjeni, če živalim nismo mogli zadosti pokladati, da bi se zredile, kakor je treba, nismo krivi sami, ampak slaba letina. Predvsem to, da nam je pobila toča. Ko nam je neurje uničilo sad našega dela, smo zahtevali pismeno in telefonično od deželne vlade, naj nam pošlje komisijo, ki bi ocenila po toči povzročeno škodo. Toda ni bilo nikogar in deželna vlada ni prav ničesar ukrenila, da bi se škoda popravila.

Prav tako nam je nerazumljivo, da prav od nas zahtevajo vedno večje število goveje živine za oddajo. Zaradi pomanjkanja krme smo že tako oddali vsako odvisno živinčce, sedaj pa nam predpisujejo vedno nove dajatve. Menda ne mislijo v Selah vzpostaviti stanje, kakor je vladalo ob nacistični okupaciji na Krimu in v Zaporozju, kjer je prišla na pet družin ena sama krava.

Zanima nas, če bodo aprila zares postavili pred sodišče Maier-Kaibitscha. Pri nas nekateri nič več ne verjamejo v to, hudo mušneži pa celo trdijo, da bi znali Kaibitscha poslati kot koroškega izvedenca v Moskvo, odkar ni več Piescha. Mi pa smo prej ko slej trdno odločeni, da ne bomo odnehali prej, dokler ne bodo kaznovani vsi krivci izselitve in drugih zločinov med nami.

dunajskem parlamentu, enako kot mi brez uspeha.

Izjavljamo, da smo pri vsaki proračunski debati opozarjali vladu in javnost na gospodarsko zapostavljanje Slovenske Koroške.

Izjavljamo, da smo v deželnem zboru opetovano protestirali proti oviranju slovenskega kulturnega dela in kršenju svobode vsakovrstnih zbora-

Izjavljamo, da smo ob ljudskem štetju 1923 v deželnem zboru in tisku odločno protestirali proti izrabljanju ljudskega štetja v germanizatorične namene in da smo ob štetju 1934 vložili protest pri Zvezi narodov.

Izjavljamo, da smo pri vsaki priliki opozarjali avstrijske oblasti, da ne izpolnjujejo ob plebiscitu danih obljub, niti po mirovni pogodbi prevzetih dolžnosti.

Celovec, 25. februarja 1947.

Poslanci bivše Koroške slovenske stranke:

Ivan Starc, l. r.
Dr. Petek, l. r.
Janko Ogris, l. r.

Po naši zemlji

OB GLASOVANJU ZA ANSLUS SO POSEBNO PAZILI NA SLOVENCE

Avstrijske oblasti so z vsemi sredstvi podpirale naseljevanje Nemcev na slovensko ozemlje, ki so bili potem prvi znanilci anšlusa. Pri glasovanju za ta anšlus so uporabljali zahrbna sredstva, da bi izvajali pritisk na slovensko prebivalstvo. Glasovnice, ki so jih dali v roke Slovincem, so bile v ta namen posebej zaznamovane. Tako so prišli po Marijo Sadnik z avtomobilom, ker ni hotela sama na volišče. Ko je nato glasovala z „ne“, so ji to s pomočjo zaznamovane glasovnice dokazali in jo prisilili, da je še enkrat glasovala z „da“.

Teror pod nacizmom se je še stopnjeval. Že leta 1939 so se začele aretacije, za katere ni bilo drugega povoda kot ta, da je bil aretiranec Slovenec. Po zlomu stare Jugoslavije so odpravili še tiste ostanke slovensčine, ki so se ohranili v šoli in cerkvi. Leta 1942 so izselili iz vovbrske občine Slovence z družinami vred: Janeza Klanška iz Encelne vasi, Ignaca Lobnika iz Tokanja, Maksa Grila iz Vovbr in Ferdinanda Camleka iz Vovbr. Na ta posestva so naselili rajhovce. Šele ko so se pojavili prvi slovenski partizani in ko so Nemci doživeli na ruski fronti prve velike poraze, so nadaljnje preseljevanje ustavili.

LETA 1920 IN LETA 1942 SO PREGANJALI ISTI LJUDJE

Iz Hodiš smo prejeli pismo žene, ki je morala dvakrat v pregnanstvo, ker se ni hotela odpovedati svojemu narodu. Takole nam piše:

„Ko slišim dan za dnem nove obljube, se nehote spominjam na leta po prvi svetovni vojni, ko je šlo za Slovensko Koroško. Koliko so nam tedaj govorili o enakopravnosti in stoletnem bratstvu slovenskega in avstrijskega naroda. Toda že prve dni po plebiscitu so me pognali iz rojstne hiše in sem morala tri leta preživeti daleč od doma — v Jugoslaviji. Ko sem se končno smela vrniti v svoj rojstni kraj, sem bila vsa leta izpostavljena neizprosni sovražnosti nemških šovinistov, ki je dosegla svoj višek v nacizmu. Isti ljudje, ki so me preganili leta 1920 z domače grude, so pognali 14. aprila 1942 mene in mojo družino ponovno v pregnanstvo v Nemčijo. Niso pomagale prošnje, ne jok malih otrok, niti trpljenje hudo prizadetega moža, ki ga je zadela kap in je izgubil pri tem možnost govora. Celo v Nemčijo so poslali za nami

gestapovca, ki je hotel dokazati protidržavno rovarjenje. Dolžili so celo moža, da je delal proti državi, čeprav ne more govoriti. Zaplenili so nam imetje, nas pa pustili bedi in pomanjkanju. Rešila nas je šele aprila 1945 sovjetska armada, zaščitnica svobode slovanskih narodov in vsega miroljubnega človeštva. Danes vem, da so vse lepe obljube prazne besede in da nam Slovincem preostaja samo ena pot, pot borbe do zmage.

MOŠČENICE PRI BILČOVSVU

Za vedno nas je zapustila p. d. Matjakova mati, ki smo jo poznali kot vzorno gospodinjico in duhovno močno ženo, ki se je zavedala svojih dolžnosti do lastnega naroda. Matjakova mati se je prištevala še tistemu staremu rodu, ki se nikdar ni učil nemškega jezika in ga zato tudi ni znal. Bila je živ dokaz, da so trditve, kako Slovenci na Koroškem že od nekdaj govorijo dva jezika, popolnoma neresnične. Generacija Matjakove matere je govorila samo slovenski, šele dvojezična šola je pozneje umetno širila nemški jezik in nemški duh po slovenski zemlji.

Tudi Matjakova mati je morala zaradi svoje narodne zavednosti pretrpeti veliko gorja. Kmalu po plebiscitu je pogorela hiša in gospodarsko poslopje, hitlerjevci pa so ji odpeljali hčer z družino vred v pregnanstvo v Nemčijo. Kljub svoji visoki starosti 86 let je do svoje smrti z zanimanjem sledila borbi koroških Slovencev za osvoboditev in se veselila prihajajoče svobode. Velika množica sosedov in prijateljev jo je spremljala na zadnji poti na pokopališče v Velinji vasi.

IZ PLIBERŠKE OKOLICE

Tudi naše oči se z zaupanjem obračajo v Moskvo, kjer se je pričela konferenca zunanjih ministrov, ki bo odločala o usodi Slov. Koroške. Trdno prepričani o naši sveti pravici do svobode čakamo dneva, ki nam bo naznanil, da je poravnana tisoletna krivica, ki so jo nemški valpti zadali slovenskemu narodu. Hočemo priključitev Slovenske Koroške k materinski državi Jugoslaviji in zato smo se polnoštevilno odzvali pozivu Osvobodilne fronte k priključitvenemu tekmovanju. Posebno naša mladina noče zaostajati. Vršijo se sestanki, igre in tekme na vseh področjih. Tudi naši kmečki gospodarji so z velikim zanimanjem obiskali enodnevni gospodarski tečaj, ki ga je priredila „Kmečka zveza“ v Pliberku.

Talci - Preseljevanje
Internacije - Požigi
Zapostavljanje in
zatiranje
slovenskega jezika -
Preganjanje - Potuj-
čevanje sloven. življa

DOKUMENTI

OBTOŽUJEJO

JASEN ODGOVOR NA POTVORBE AVSTRIJSKIH PREDSTAVNIKOV

Izjava poslancev K. S. S.

Avstrijski predstavniki na konferenci pooblaščenec v Londonu so postavili neresnično trditev, češ, da so koroški Slovenci uživali v prvi avstrijski republiki vse pravice in da se vso dobo prve Avstrije niso nikdar pritožili proti obstoječim razmeram. Kot odgovor na to nesramno trditev so poslanci bivše Koroške slovenske stranke podali naslednjo jasno

I Z J A V O :

Podpisani poslanci bivše Koroške slovenske stranke izjavljamo, da smo kot izvoljeni zastopniki koroških Slovencev v koroškem deželnem zboru opozarjali vladu in nemško javnost na neznosne razmere, ki so vladale v tako zvani utrakvistični šoli, kjer se slovenska mladina ni naučila svojega materinega jezika niti nemškega jezika, v šoli, ki je v mladini ubijala vsako stremljenje po izobrazbi in napredku. Podčrtavamo, da se je naši sliki v celoti pridružil tudi nemški socialist poslanec Lager 22. 12. 1927 v

KULTURNA SVOBODA KOROŠKIH SLOVENCEV

Danes, ko se toliko govori o kulturnih svobodah koroških Slovencev v saint-germainski Avstriji, naj opozorimo na ugotovitve, ki jih je podal socialno-demokratski poslanec H. Lager v dunajskem parlamentu leta 1928: „Opozarjam finančni odbor, da je koroška slovenska manjšina popolnoma upravičena, da se pritožuje nad razmerami na kulturnem področju. Koroški Slovenci se zapostavljajo s svojevrstnim poučevanjem slovensčine v tako imenovanih utrakvističnih šolah. Neznosne so razmere zaradi rabe popolnoma neprimeren in zastarelih knjig. Učitelji, ki bi naj poučevali na dvojezičnih šolah, niso zadosti izobraženi. Vse to in še marsikaj drugega, nad čemer se slovenska manjšina na Koroškem že leta in desetletja pritožuje, je brez dvoma zadosten razlog za upravičene pritožbe.“

Važno pri teh ugotovitvah je to, da poslanec H. Lager teh razmer ni poznal samo iz pripovedovanja, ampak da se je kot učitelj v Bistrici na Zilji sam prepričal o nesmislu „utrakvistične“ šole.

VERODOSTOJNOST URADNIH LJUDSKIH ŠTETIJ

Kako so na Koroškem „uradno“ izvajali ljudsko štetje, nam kaže okrožnica celovškega okrajnega glavarja z dne 20. septembra 1921, v kateri beremo med drugim naslednji stavek:

„Števne komisarje morajo preskrbeti posamezne občine. Pri tem je treba upoštevati predvsem javne uradnike in nastavlence — Nemce, ki so bili izgnani iz nasledstvenih držav“ (Češkoslovaška, Jugoslavija, Madžarska).

Še bolj zanimiv je odlok istega okrajnega glavarja za ljudsko štetje leta 1923, ki ga je naslovil na občinske urade v Selah, Slovenjem Plajberku, Bistrici v Rožu in drugam. V odloku je rečeno: „Okrajno glavarstvo je zvedelo, da tamkajšnja občina ni upoštevala učiteljev pri postavitvi števnih komisarjev.“

Okrajno glavarstvo takega ravnanja ne more dovoliti in zahteva od občinskega predstojništva, da takoj stopi v stik s šolskim vodstvom in da pritegne učiteljsvo za števne komisarje. Treba je črtati toliko števnih komisarjev, ki jih je predlagala občina, kolikor je pač na razpolago učiteljev. Okrajno glavarstvo je prepričano, da brez sodelovanja učiteljskega štetja, za katero odgovarja okrajno glavarstvo, ne bo zadosti zanesljivo. Učitelji bodo prevzeli delo kot števniki komisarji brezplačno. Po izvedbi tega naročila je treba takoj poročati. Okrajni glavar: Rainer l. r.“

Okrajna glavarstva so torej odstavila slovenske števne komisarje, ki so jih občine pravilno in zakonito imenovali, in so zahtevala, da se poveri ljudsko štetje kratko in malo učiteljem, kjer jim slovenski števniki komisarji niso nudili zadostnega jamstva, da se bo ob pravilnem štetju zmanjšalo število Slovencev na tisto število, ki jo je po svojem načrtu zahteval koroški „Heimatdienst“. In na ta štetja se sklicuje dr. Gruber in skuša z njimi dokazovati „naravno asimilacijo koroških Slovencev.“

Poljska na novi poti

Med prvimi izgovori za drugo svetovno vojno so imeli Nemci poljski koridor. Poljski koridor ob spodnji Visli je ustvarila po prvi svetovni vojni antanta, da bi imela Poljska izhod na morje po svojem ozemlju. Mesto Gdansk z najboljšim pristaniščem tik tega poljskega koridorja, s pristaniščem na izlivu največje poljske reke Visle, ki je plovna do Varšave, je ista antanta proglasila za svobodno državo. Nemci, ki so imeli v Gdanku večino, so Poljakom toliko časa nagajali, da so jim ta naravni izhod na morje dejansko zaprli. Poljska brez vrat v svet ni mogla živeti. Zato si je 23 km severozapadno od Gdanska na ozemlju poljskega koridorja izgradila z velikimi žrtvami moderno pristanišče Gdinjo.

Kot Gdanska pa Nemci niso privoščili Poljakom niti Gdinje. Hitler je kričal, da sramota poljskega koridorja nemška čast ne more več prenašati. Pred Nemci, ki so napadli, so se Poljaki prav na tem področju branili z enako vztrajnostjo, s kakršno so gradili Gdinjo. Še takrat, ko je bila poljska vojska od nemških motoriziranih oddelkov razbita, so nudili v zastareli obmorski trdnjavi Westerplatte v gdanskem pristanišču poslednji odpor. To je bil september leta 1939.

V maju 1945 je na istem področju padel zadnji strel druge svetovne vojne. Tu so se vdali zadnji oddelki Hitlerjeve vojske, ki jih je Rdeča armada potisnila iz Gdanska in jih popolnoma zaprla v močvirnatem izlivu Visle.

Med zadnjim odporom poljske vojske v gdanskem pristanišču in med predajo zadnjih ostankov razbite Hitlerjeve vojske je preteklo skoraj 6 let. V tem času je Poljska preživela najtežjo dobo svoje zgodovine, ki ni bila za Poljake nikoli lahka. V teh šestih letih so šle preko poljske zemlje več milijonske armade v obeh smereh. V teh šestih letih ni bilo poljske države in poljski narod je bil brezpraven. Na poljski zemlji so Nemci postavili največja uničevalna taborišča, v katerih je umrlo na milijone ljudi. V teh šestih letih so bila skoraj popolnoma porušena poljska mesta Varšava, Bialistok, Poznanj, Gdansk, Vroclav in na desetine manjših mest. Poljake so odpeljali na najtežja dela v tovarne, ki so delale po vsej Evropi za nemško vojsko, v najtežja koncentracijska taborišča, ker Hitler je obsodil tudi poljski narod na smrt. V teh letih je padlo šest milijonov poljskega prebivalstva.

Vojske je bilo konec, pred Poljsko pa so bile postavljene izredno velike in važne naloge. Poljska je po drugi svetovni vojni dobila nove meje. Predele na vzhodu, kjer so živeli Ukrajinci in Belorusi, je odstopila Sovjetski zvezi, na zapadu pa je dobila staro poljsko zemljo do Odre in Nise. Ta vrtna zemlja je predstavljala eno tretjino sedanje poljske države in meri 130.000 kvadratnih km. Po sklepu velikih treh je dobila Poljska nalogo, da s tega ozemlja preseli preko Odre na zapad še tiste Nemce, ki se niso umaknili z umikajočo se nemško vojsko, da Nemci v bodoče tega ozemlja ne bodo več gospodarsko in strateško

Poljski last posameznih grofov. Velikanske površine zemlje so obdelovali skoraj brezpravni kmetje. Po tem odluku je bilo razlaščenih več milijonov hektarjev zemlje. Poljski kmet je postal gospodar poljske zemlje. Tako je nova Poljska dala poljskemu delavcu in kmetu tovarno in zemljo in ustvarila v svoji domovini trdno podlago in dobre pogoje za izvršitev zgodovinskih nalog, ki so stale pred njo. Tudi zunanja politika nove Poljske se je popolnoma izpremenila. Kot slovanška država se je naslonila na najnaprednejšo državo na svetu, na Sovjetsko zvezo, ki ji nudi vso možno pomoč.

izrabljali za začetek nove vojne. Na te pokrajine je bilo treba naseliti milijone novih ljudi, kmetov, pa tudi rudarjev in tovarniških delavcev, saj so dobili Poljaki v teh krajih tudi zelo bogato industrijo.

Stara Poljska teh nalog ne bi zmogla. V šestih letih vojne pa se je poljski človek spremenil. Spoznal je igro imperialistov, ki so delili moč poljskega ljudstva in izrabljali bogastvo poljske zemlje. Nova Poljska je začela izgrajevati svojo novo državo na novih osnovah z enotnimi močmi.

Poljsko bogastvo, poljskim ljudem! Med prvimi in najvažnejšimi odloki, ki jih je sprejela nova poljska vlada, je bil odlok o nacionalizaciji težke in srednje industrije. V tej industriji je bilo pred vojno nad 63 odstotkov tujega kapitala. Po tem odluku je postalo poljsko rudno in industrijsko bogastvo poljska last. Zemljo človeku, ki jo obdeluje! To načelo je izvedel drugi odlok nove poljske vlade. Do tega odloka so bile cele pokrajine v

Velik del svojih naporov je Poljska doslej posvetila naselitvi in gospodarski ureditvi vrnjene zemlje. Pred vojno je tu živelo brez Gdanska 8.200.000 ljudi. Z nemško vojsko se je umaknilo na zapad nad tri milijone Nemcev. Tako je živelo na vrnjeni zemlji 4. februarja 1946. leta okrog 5 milijonov ljudi. 2.890.000 Poljakov in 2.076.000 Nemcev. To leto se vrši velika repatriacija Nemcev in veliko naseljevanje Poljakov. 1. januarja 1947 živi na vrnjeni zemlji že okrog 4.500.000 Poljakov in še okrog 450.000 Nemcev. Letos se bo naselilo na vrnjeno zemljo še nad milijon Poljakov: 400.000 v vasi in 750.000 v mesta. Medtem, ko je bila spomladi leta 1945 obdelana na tem področju komaj ena četrtina zemlje, bo letos jeseni zorana že vsaka njiva.

Te suhe številke povedo, da je bilo potrebno izrednih, skoraj nadčloveških naporov, da se je največje preseljevanje v zgodovini človeštva v tako kratkem času v redu izvršilo.

gozda so jo položili na tla. Moker somrak jih je obdajal. Z drevja je kapala bogata rosa in jih močila. Dosihmal so bili tako zaposleni s prenosom, da se še zmenili niso, kam bodo ranjenko skrili. Njihove domačije niso bile več daleč. Bile so vse tri planinske samine.

Tedaj je spregovoril Rojenkov:

»Pri nas imamo skrito kamro pod streho.«

Za njim je dejal Sojenkov:

»Naša bajta je kakor nalašč za to.«

Vojenkov pa je vstal in rekel:

»Jaz vem, da ji bo naša mati najbolje stréгла.«

In napotili so se dalje. Vojenkov je vzel nosila spredaj na svoje rame. Rojenkov in Sojenkov pa, ki sta bila že utrujena, ker sta tovor prinesla sama s planine, sta se ustavila zadaj in dvignila vsak po en ročaj na ramena. Brez kakih besed je Vojenkov nameril korake proti Vojenkovi domačiji, ki je bila tretja samina pod goro. Do tja je bilo še dobre četrte ure ter so morali zdaj hiteti, ako so hoteli spraviti ranjenko še pred svetlim dnevom v skrivališče. Ko so prišli do plota, ki je obdajal domačijo, je pes pri hlevu razburjeno stresal verigo, zalajal pa še ni. Ko ga je domači sin poklical, je žival takoj izginila v svojo skrev in se ni več oglasila.

Obletnica Pariške komune

18. marec je prvi dan Pariške komune. Komuna se je imenovala delavska vlada v Parizu, ki je trajala 72 dni. Ta dan se v svetu praznuje v spomin na borbo pariškega proletariata, v spomin na prvo proletarsko revolucijo. Lenin je pisal o Pariški komuni naslednje:

»Življenje in propast Komune, ustanovitve delavske vlade, ki je vzela in držala več kot dva meseca v svojih rokah največje mesto sveta, junaška borba pariškega proletariata in njegovo trpljenje po porazu — vse to je dvignilo duha milijonov delavcev in vzbudilo v njih upe in naklonjenost do socializma.«

Iz „nove“ Nemčije

Iz Bavarske (ki je, kakor znano pod ameriško upravo) prihaja naslednja novica:

Bivši nemški uradnik je zaprosil bavarsko ministrstvo pravde za namestitev. V prošnji je navedel, da je bil antifašist, kar je podprl z opisom naslednjega dejanja: Med vojno je dobil od Gestapa nalog, da bi pogнал neko romunsko ladjo, na kateri se je vozilo nekaj sto Židov, s peklenkim strojem v zrak.

Ker je izvršitev tega zločina odklonil, je bil strogo kaznovan in poslan v koncentracijsko taborišče.

Bavarsko ministrstvo pa je prošnjo odklonilo. Odklonitev je obrazložilo s tem, češ, da prosilec, ki se brani izpolniti ukaz višje nadrejene oblasti, ne pride v poštev za državno službo.

• ZANIMIVOSTI •

Bivši ameriški minister H. Wallace je nedavno izjavil, da se bo svet čudil, ko bo izvedel, da je bilo v Združenih državah Amerike še leta 1940 10 milijonov analfabetov in da se je med vojno 350.000 ameriških vojakov podpisovalo s križem in odtisom palca.

Na svetu poučijo letno 500.000 ton rib, kar ustreza teži poldruga milijona odraslih goved.

Pradomovina jabolka je na Kitajskem, od koder smo ga dobili šele v 16. stoletju.

Izdajatelj, lastnik, odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitsch, Wien XVI, Ottakringstrasse 83. — Glavni urednik: dr. Franci Zwitter. — Uredništvo in uprava: Wien IV, Waaggasse 6/II. Telefon B 29-9-20. — Podružnica uprave: Celovec (Klagenfurt), Volkemarktstrasse 21/I. — Tiska: „Globus“, Zeitungs-Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3-5.

PREŽIHOV VORANC

»Hoditi ne morem, če bi mogla hoditi, bi me ne dobili.«

»Te bomo pa nesli, saj smo trije.« je rekel Rojenkov.

»Da, nesli te bomo, zato smo prišli. Skrili te bomo, dokler ne ozdraviš popolnoma.« Vojenkov se je zdaj dvignil in še dalje govoril, ko da bi se šele zdaj zavedel, po kaj ga je prav za prav ponoči gnalo na goro.

Rojenkov in Sojenkov sta odšla v goščavo, da napravita zasilna nosila, tretji pa je ostal pri ranjenki in ji venomer govoril. Potem je zvedel, da je bila ranjena ravno ko se je hotela potopiti v goščavo. Zadeta je bila v obe nogi. Ves dan je potrebovala, da se je zavlekla do drč, kjer je slišala teči vodo. Fant se je ves tresel med njenim pripovedovanjem. Na koncu ji ni mogel reči drugega kakor to, da jo bodo skrili in ozdravili in da se ji ni treba ničesar bati.

»Jaz imam dobro mater, ki bo lepo

skrbela zate,« ji je venomer zatrjeval mladenič.

Medtem sta se tovariša vrnila z nosili, ki sta jih spletla iz vejevja in trt in jih dobro postlala. Potem so začeli polagati ranjenko na nosila. Bila je vitka in nežna ter bledega obraza, ki je bil zaradi izgube krvi skoraj snežno bel. Tudi njene roke so bile take. Nog ni mogla premakniti, ker so bile prestreljene in boleče. Vendar so jo položili tako oprežno na nosila, da ni čutila nobenih bolečin.

Nato so jo začeli nositi z gore v dolino. Nosila sta jo najprej Rojenkov in Sojenkov tako oprežno in previdno, da skozi celo pobočje nista zadela z njo nikamor. Vojenkov jima je trebil pot. Odkril je najboljše prelihe skozi goščave in našel vsak kamen, na katerega bi se bila nosača lahko zadela. Ko so prišli z gore na položnejši svet, se je na vzhodu zazoril prvi svetlo zno v igrednega jutra. Na obronku

gozda so jo položili na tla. Moker somrak jih je obdajal. Z drevja je kapala bogata rosa in jih močila. Dosihmal so bili tako zaposleni s prenosom, da se še zmenili niso, kam bodo ranjenko skrili. Njihove domačije niso bile več daleč. Bile so vse tri planinske samine.

Tedaj je spregovoril Rojenkov:

»Pri nas imamo skrito kamro pod streho.«

Za njim je dejal Sojenkov:

»Naša bajta je kakor nalašč za to.«

Vojenkov pa je vstal in rekel:

»Jaz vem, da ji bo naša mati najbolje stréгла.«

In napotili so se dalje. Vojenkov je vzel nosila spredaj na svoje rame. Rojenkov in Sojenkov pa, ki sta bila že utrujena, ker sta tovor prinesla sama s planine, sta se ustavila zadaj in dvignila vsak po en ročaj na ramena. Brez kakih besed je Vojenkov nameril korake proti Vojenkovi domačiji, ki je bila tretja samina pod goro. Do tja je bilo še dobre četrte ure ter so morali zdaj hiteti, ako so hoteli spraviti ranjenko še pred svetlim dnevom v skrivališče. Ko so prišli do plota, ki je obdajal domačijo, je pes pri hlevu razburjeno stresal verigo, zalajal pa še ni. Ko ga je domači sin poklical, je žival takoj izginila v svojo skrev in se ni več oglasila.

Pri Vojenku so imeli par sto let staro kaščo, ki je imela pri vrhu niz, zek, skrit prostor, kamor so včasih obešali suho meso. Ranjenko so spravili nosači v ta prostor in domači sin je prinesel iz spodnjega prostora, kjer je sam spal, mehko slamnajočo in odejo. Komaj so položili ranjeno žensko na mehko ležišče, je takoj zaspala. Ko so trije planinski sinovi bili spet na dvorišču, je vrh gore ravnokar zažarel v zlatih žarkih vzhajajočega sonca.

Domači sin je takoj odšel v shrambo v hiši, da bi našel mleka za ranjenko. Ko je ravno hotel odnesti lonec iz shrambe, ga je srečala mati, ki je v hiši zmerom prva vstajala.

»Kam pa neseš mleko, Miha?« ga je pobarala.

»Mati, vi ga nesite,« ji je odgovoril sin.

Mati je molče vzela lonec in ga nesla za sinom.

3.

Drugi dan je rekla Vojenka svoje mu možu:

»Ti, zdravnika bo treba. Ne gre drugače.«

Vojenk ni rekel drugega kakor:

»Ali res ne gre drugače?«

(Dalje)

LETNIK I. - ŠTEVILKA PRVA
DUNAJ, DNE 18. APRILA 1947

NAPREDNI GOSPODAR

Kmetje, delavci in poštena inteligenca so trije najvažnejši činitelji v ljudski državi, ki so jamstvo za njeno zdravo izgraditev. Niti eden od vseh teh ne sme biti zapostavljen, nobeden ni važnejši od drugega, vsi so enaki. Ljudska država mora vse enako upoštevati! - TITO

Namesto uvodnika

Vprašanje oblasti in gospodarstva je v tesni medsebojni zvezi. Kakršna je oblast, tako se razvija tudi gospodarsko življenje.

Slovenski kmet in gospodar na Koroškem ne more računati s tem, da bi oblast skrbela za njegov napredek in izobrazbo. Izkušnje preteklosti nam dokazujejo nasprotno. Ne samo, da nas oblast ni podpirala v naših naporih za napredek, ampak nas je celo ovirala. Zadnja desetletja pa nas je hotela zavestno tudi gospodarsko uničiti.

Po vojni se naš položaj v bistvu ni nič spremenil. Nacistična miselnost je preživela zlom nacizma in se zlasti na Koroškem spet v polni meri uveljavlja. Zato nam koroškim Slovencem preostaja dejansko samo ena pot, če se nočemo sprijazniti s svojim gospodarskim in narodnim uničenjem, to je združitev z materinskim narodom v FLRJ. Le v tem primeru bomo dosegli resnično enakopravnost le tedaj se bo oblast zanimala tudi za naš gospodarski napredek in blagostanje, ker je to ljudska oblast.

Dokler pa tega cilja ne dosežemo, se moramo zateči k samopomoči. Naše naloge niso majhne, kajti ob vsem gospodarskem neredu, ki vlada v Avstriji, se danes posebno težko uveljavlja slovenski kmet. Zato mora biti sposobnejši kot avstrijski sosed, poznati mora vprašanja in zakonitosti v gospodarstvu sploh, posebno temeljito pa mora obvladati vprašanja kmečkega gospodarstva. Samo tako bomo naše kmetijstvo postavili na nove, zdrave temelje, da nam bo opora v naši borbi za pravice in porok bodočega blagostanja.

»Napredni gospodar«, gospodarstvom vprašanjem posvečena priloga »Slovenskega vestnika«, nam bo pri tem pomagal. Poleg drobnih vprašanj, ki zadevajo naše kmetijstvo, poleg praktičnih nasvetov nas bo seznanjal s sodobnim, smotnim kmetijstvom. Seznanjal nas bo z novimi tehničnimi pripomočki, z novimi oblikami dela. Poročal nam bo o uspehih kmečkega gospodarstva v ostalih državah, predvsem o uspehih, ki jih doživlja kmetijstvo v novi Jugoslaviji. Tam prihaja vez med gospodarstvom in oblastjo najbolj nazorno do izraza. Ljudska oblast je nakazala in omogočila gospodarstvu novo pot, nov razvoj. V tem razvoju je kmetijstvu dodeljena velika naloga zlasti, ko pristopajo bratje v domovini k izvajanju svojega prvega petletnega gospodarskega plana. Uspehi kmečkega gospodarstva v domovini nas bodo vzpodbujali, da bomo tudi mi iskali nove poti v našem kmetijstvu.

Vsa ta vprašanja bodo gotovo zanimala našega kmečkega človeka. Da bo pa priloga vsebinsko čim bolj bogata, pozivamo vse bralce, da tudi sami prispevajo svoj delež in da sodelujejo. Samo tako bo »Napredni gospodar« res izpolnil svoj namen in nam pomagal, da bomo tudi mi kos nalogam, ki jih postavlja novi čas, in da bomo kljub vsem težkočam v stanju utrditi položaj našega kmetijstva.

Naša srečnejša bodočnost prihaja

V novi Jugoslaviji so tudi na deželi začeli hoditi po novi poti, ki naj bi kmečkega človeka pripeljala v lepšo bodočnost. O tem nam priporoča naslednji članek:

Kadar koli zvečer prižigam električno luč, ki nam je pred kratkim prvič zagorela v vasi, vselej me obide ra-

na vasi, že zdavnaj ne delajo in ne žive več po drugih naprednih delih sveta. Tam nam bodo povedali, da se je v zgodovini človeštva vedno staro, preživelo, moralo umikati novemu, naprednejšemu, kakor se mora stari rod umikati mlademu. Tudi danes stojimo na pragu takih dveh dob. Mladi rod bo začel gospodariti po svoje, za-

Kmečki človek pa bo tudi ob poletnem času, ko je na polju največ dela, našel dovolj časa, da si prečita poučno ali zabavno knjigo, da se pozanima, kako živijo ljudje drugod po svetu...

Ne bomo več dopuščali, da bi sredi med nami živele družine, ki kljub trdemu delu nimajo dovolj vsakdanjega kruha.

Ko smo določali prostor za kmetijsko šolo, za semenogojisko postajo, nismo pozabili tudi na zdravstveni dom. Poslej ne bomo imeli več tako daleč do zdravnika, da toliki izmed nas v vsem življenju niti enkrat nismo prišli do njega. Ne bo se več dogajalo, da bi morala jetična mati ležati v isti sobi in pogosto v isti postelji z možem ali otroci. Tudi se ne bo več dogajalo, da bi morali naši dedki na smrtni postelji poslušati, kako se njihovi odrasli otroci prepirajo za dediščino...

Ne bomo več imeli gnojišč tik pred kuhinjskim pragom in vodnjakov ne več v neposredni bližini jam z gnojico. Naučili nas bodo, kako naj si uredimo domove, da bomo v njih ostali zdravi in krepki.

Takšna je bodočnost, ki nevidno prihaja k nam v vas. Z njo pa prihaja vse tisto novo, kar bo prineslo dvakratni blagoslov našemu delu. Kadar hodim po naših hišah, iz katerih še vedno diha slab zrak prejšnjega stoletja, kadar nas gledam, kako se dušimo v dediščini preživelih se desetletij, tedaj si vedno goreče želim, da bi ta bodočnost hitreje stopila, zakaj nanjo čakajo mali novorojenčki, ki ne bi radi pomrli vsled nepoučenosti njihovih mater, čakajo jo bolniki, ki bi radi zdravniške nege, občinski reveži, ki morajo gostovati po tujih hišah, čaka jo osirotela deca, ki bi rada sončne mladosti, kljub temu, da jo je vojna oropala materine tople ljubezni...

Toda čas ima svoje zakone in svojo strogo odmerjeno hitrost. In vendar, kadar ob večerih prižigam električno luč, se mi zdi, da že razločim rahle stopinje, kako se počasi bližajo.

Naša srečnejša bodočnost prihaja!

Katarina Špur

Pričenja se pomladanska setev

dostna misel: Kakor je ta luč pregnala temo iz naših stanovanj, z naših dvorišč in hlevov, tako bo jutri luč prosvete in omike pregnala od nas temo nevednosti in neznanja, v kateri še vedno tavamo kakor slepci. Toliko slabe, nepotrebne dediščine smo si prinesli iz starega, preživelega se časa! Koliko spon nas še veže! Koliko nezaupanja in bojzani je še vedno v nas pred vsem novim.

Danes pa smo ob koncu vasi že določili prostor za naš prosvetni dom. Tam se bomo učili spoznavati resnico, da jo bomo mogli razlikovati od laži. Tam se bomo učili, kako se je človeštvo skozi tisoče let borilo iz teme neznanja in nevednosti k luči spoznanja. Tam bomo izvedeli, kako so živeli ljudje nekdanj in da tako, kakor živimo in delamo še vedno mi danes

vrgel bo marsikaj, kar se je že zdavnaj preživelo in pogumno bo segel po pridobitvah novega časa.

Stari so si postavljali okoli hiš visoke plotove, okrog njiv pa kamenite mejnike. Mladi rod pa bo preko teh plotov in preko mejnikov pogledal k sosedu, mu podal roko in se z vso vasjo povezal v eno samo delovno zajednico. Ta zajednica bo dovolj bogata, da si bo lahko nabavila potrebne stroje, s pomočjo katerih bo delo hitreje in bolje opravljeno, zemlja pa bo več rodila. Med tistimi, ki se bodo ob poletnih večerih vračali z dela, ne bodo več utrujeni vlekle nog postarane ženice, ne bodo krevsali starčki, ki bi že zdavnaj morali sedeti zaapečkom in v zasluženem miru vleči svojo pipo tobaka, ne bodo utrujeni hodili nedorasli otroci...

Novo zadružništvo - njega cilji in naloge

Celotni stari ustroj gospodarstva v svetu je na prelomu. Dosedanji staroliberalni — kapitalistični gospodarski red se je posebno po tej vojni pokazal nezmožnega, da bi mogel postaviti na zdravo podlago porušeno svetovno gospodarstvo.

Vse tiste države, ki se pod vplivom in pritiskom mednarodnega kapitala krčevito oprijemajo starega gospodarskega reda, padajo vedno globlje v gospodarski razkroj in stojijo pred gospodarskim polomom. Nasprotno pa države, ki so se oprijele novega gospodarskega reda, že v razmeroma kratkem času zaznamujejo vidne uspehe pri ureditvi svojega po vojni vihrati uničenega gospodarstva.

Vse urejevanje in obnavljanje pa se vrši po novih vidikih, ki jih prinaša ljudsko-demokratski družabni red. Dokaz, da je to delo pravilno, so uspehi, ki jih morajo priznati tudi nasprotniki novega reda.

Ustvarjanju ljudskega blagostanja se prilagojujejo vse gospodarske organizacije v naprednih ljudsko-demokratskih državah; še posebno pa zadružništvo, ki je postalo v novem gospodarskem redu poleg državnega gospodarstva glavni in najvažnejši činitelj narodnega gospodarstva.

Kako važna naloga je odmerjena zadružništvu v ljudskih državah, kažejo tri osnovne točke programa novega zadružništva, ki se glasijo:

1. Pomoč tistim, ki so zaradi narodnoosvobodilne borbe izgubili materialne pogoje za življenje.

2. Neizprosna borba proti špekulantom in oderuhom.

3. Skupno delo in skupna pomoč pri obnovi gospodarstva in proizvodnje.

Če pa hočemo dvigniti blagostanje državljanov in uspešno izpolniti naloge, zadane v gori navedenih točkah, je potrebno, da tudi država nudi zadružni organizaciji vsestransko oporo. Ta pomoč je v ljudsko-demokratskih državah zagotovljena, ker ustroj teh držav ne sloni na kapitalističnem izkoriščanju slabotnejših, ampak nasprotno na ljudski oblasti, na načelu

združitve vsega ljudstva v veliko delovno zvezo, ki služi medsebojni pomoči. Zadruga v teh naprednih državah niso sredstvo, ki služi finančnim oblastem za izkoriščanje, kot se je to dogajalo po reakcionarnih državah, ampak so izpolnilitev državnega gospodarstva, nekakšen vmesni člen med državnim in privatnim gospodarstvom. Zadrugištvu je v novem gospodarskem redu določena naloga, da potom raznovrstnih zadrug v kmetijstvu skrbi za čim večji in boljši delež kmetijskih proizvodov in jih spravlja potom prodajnih zadrug na gospodarski trg, potom svojih nakupnih zadrug pa nabavlja potrebščine, stroje, orodje, obleko, kolonialno blago itd. Za denarno pomoč pri gospodarstvu pa služijo kreditne zadruga. Tesno z zadrugami povezano državno gospodarstvo, industrija in trgovina, so odjemalci kmetijskih produktov in dobavitelji industrijskih proizvodov kmetijskim zadrugam. Pri tem je država močno zainteresirana, da kmet spravi na trg čim več in čim boljše blago. Država je sama neposredno ozko povezana z delom zadrug in bo skrbela, da bo imel kmet kot proizvajalec čim več sredstev za napredno gospodarstvo, ki se bo čimdalje bolj izpopolnjevalo, tako da v državi ne bosta vladala pomanjkanje in beda, ampak zadovoljstvo in s tem tudi veselje do dela.

Za izvedbo tega velikega načrta pravega ljudskega gospodarstva pa je treba izšolanih, v tej ideji vzgojenih zadrugnikov, ki bodo res nesebično služili ljudstvu, ne pa svojim osebnim koristim.

To je eden bistvenih ciljev novega zadrugištva; vzgojiti prave idejne zadrugne vodje, ki bodo s svojim delom zmogli ljudstvo prikazati, kaj zmore dobro poslušajoča zadruga.

Ogromnega pomena pri novem zadrugištvu pa je to, da so odstranjeni

strankarski cilji. Iz zadrug politiko proč! Največja ovira za uspešen razvoj zadrugne misli med ljudstvom je bilo strankarstvo. Zadrugištvo ne sme služiti strankarskim interesom in posameznim strankinim voditeljem ampak narodu kot celoti. To rak-rano, ki je v prejšnji dobi zavirala zadrugni razvoj, so napredne ljudske države takoj odstranile. Zadrugištvo služi tam danes edino le narodu in državi.

To so pota, cilji in naloge novega zadrugištva. Uspeh pa mu je v prvi vrsti zagotovljen v močni in dobro razviti organizaciji ter le v državah, ki imajo ljudsko oblast. Slovenski narod je imel pred vpadom fašističnih tolp močno zadrugno organizacijo. V materinski državi Sloveniji so imeli leta 1940 okroglo 1700 zadrug raznih vrst. To je zelo veliko število, ki dokazuje močno zadrugno zavest slovenskega ljudstva.

Zadrugištvo v Sloveniji ima vse možnosti razvoja in uspešnega delovanja. Čim več vrst zadrug imamo, tem manj smo pri nakupu in prodaji navezani na posredovanje trgovcev in tem lažje se ubranimo odušitvi in špekulaciji. Nam koroškim Slovincem je uspešen razvoj zadrugištva zagotovljen samo v zvezi z zadrugami v Sloveniji. Ločeni od materinskega naroda ne bi mogli doseči kaj večjega, da bi si izboljšali svoj gospodarski položaj. Avstrija pa še ni pokazala vidnega zanimanja za zadrugno organizacijo in v zvezi z njeno dosedanjim gospodarsko politiko tudi v bodoče ni kaj več pričakovati.

Uspešna pomoč in obnovev sedanjega razrušenega gospodarstva je mogoča le po načelih novega gospodarskega reda, ki povezuje vse gospodarske organizacije v eno delovno celoto. Le tiste države, ki gredo po tej poti, imajo pred seboj svetlejšo bodočnost in njihovi narodi srečnejše življenja. Florijan Lapuš.

Naša žita - konec zime in spomladi

Ozime so se lanske jeseni večinoma prav lepo obrasle in upajmo, da so tudi letošnje, precej ostro zimo prestale brez zlih posledic. Če je mogoče zmrzlina posevek privzdignila, uporabljamo predvsem pri rži najprej valjar. Z valjanjem spet povežemo potrgane koreninice z zemljo. Najvažnejše orodje za oskrbovanje ozimin spomladi je brana. Rž sicer branamo le izjemoma, če je setev pregosta in jo je treba zaradi nevarnosti poleganja razredčiti. Ozime pšenice pa brezpogojno in v vsakem primeru prav ostro branamo. Čim slabotnejša je pšenica, tem krepkeje jo branamo.

Z branjem uničimo plevel, zdrobimo morebitno skorjo, ki je nastala v zimskem času, in pospešimo predvsem obraščanje. Medtem ko se rž obrašča v glavnem le v jeseni, pade pri pšenici glavno obraščanje v pomladansko dobo.

Če hočemo doseči, da bo imelo žito kleno zrnje in močno slamo, ter s tem preprečiti poleganje, gnojimo v vsakem primeru — pa čeprav smo jeseni že gnojili s hlevskim gnojem — s približno 300 kg superfosfata in 100 do 200 kg kalijeve soli na 1 hektar. Mogoče se je temu ali drugemu le posrečilo nabaviti si ta umetna gnojila. Če hočemo varčevati na pšenični, bolj ilovnati zemlji, v suhem podnebju uporabo kalijeve soli lahko opustimo. Če so ozimna žita prav slabo prezimila in so redka in slabotna, se na splošno priporoča, da spomladi gnojimo s 100 do 200 kg dušičnatega umetnega gnojila na hektar. Zaenkrat se dobi le apneni amonijev soliter. Poleg solitra je kljub temu treba dodati oziminam še superfosfat ali pa kalijevo sol, da odvrnemo nevarnost poleganja in dosežemo splošno okrepitev rastlin.

Pri uporabi solitra je potrebna previdnost. Samo če zemlja še ni preveč zagnojena s hlevskim gnojem in če rastline z bledorumenno barvo nakazujejo pomanjkanje dušika, ga uporabljamo. Soliter sicer najhitreje in najbolj vidno deluje na bohotnost in bujnost rasti, toda ob enostranski upo-

rabi solitra tvegamo nevarnost, da nam žito poleže. Zato se priporočajo hkrati tudi fosfati.

Vsa navedena umetna gnojila potrosimo spomladi čimprej, kakor hitro skopni sneg in to vreme dopušča.

Poraba umetnih gnojil je uspešna spomladi predvsem pri močno opešani pšenici, ker se ta še v vigredi obrašča, medtem ko pri rži, ki jo je močno »zima vzela«, tudi umetna gnojila ne morejo več pospešiti obraščanja. Pri ozimni rži umetna gnojila lahko okrepijo posamezne rastline, ne morejo jih pa občutno zgostiti. Sicer pa na ne preveč razredčeni rži pravilna uporaba umetnih gnojil odlično učinkuje; če smo predhodno zemljo globoko obdelali, lahko dosežemo do 44 metrskih stotov na hektar. Te uspehe sem ugotovil sam na St. Vidskem polju.

Če je ozimna rž zelo opešana in zaradi gnitja ali snežne plesni močno razredčena, pogosto ne preostane drugega, kot njivo preorati in posejati z jarino, mogoče z ječmenom ali pa z okopavinami.

Z ozimnim ječmenom ravnamo prav tako kot z ozimno pšenico.

Če bi oziminam pozneje pretela nevarnost poleganja, se priporoča valjanje tik preden gre žito v klasje. Ponekod taka prebohotna žita tudi obžanjajo. To delo je treba prav tako opraviti, preden rastline poženejo klasje. Obžanjati moramo tako visoko, da ne ranimo srca bilke in da odstranimo le del prebujno rastočih listov, kjer imajo velike površine njiv in bi bilo obžinjanie predrago ali pa sploh težko izvedljivo, si pomagamo s popasenjem. Ob suhem vremenu ženemo na žitne njive ovce, da pomulijo nekaj rastlin, vendar ne tako dolgo, da bi jih preveč obgrizle. Čredo je treba precej hitro gnati čez njivo.

Poleganje najlažje odvrnemo s primerno redko, enakomerno, po možnosti s strojem opravljeno setvijo, s preudarno uporabo domačih ter umetnih gnojil in s primerno globokim obdelovanjem zemlje, v kateri se tudi do pol metra in globlje segajoče korenine primerno razvijajo in zadržajo. Kočuški

Škoda na oziminah zaradi mraza in snega

Neposredno nam mraz z zmrznjenjem rastlin redko znatneje škoduje, posebno če so pokrite s snegom. Izkušnja uči, da ozimina odoli mrazu od 10—15 stopinj Celzija pod ničlo. Če pa so pokrite z rahlim snegom, jim ne škodi tudi še nižja temperatura. Če jeseni sejemo kolikor toliko proti mrazu odporne vrste, če zemlje ne pripravimo preveč »po vrtnarsko«, torej ne valjamo in ostane njiva pokrita s pest debelimi grudicami, potem smo pred zmrznjenjem žit skoro popolnoma varni. Bolj pogosto škoduje slana ali pomladna pozeba, pa tudi jesenski prezgodnji mraz.

Večkrat pa nastane škoda na oziminah na ta način, da vlažna zemlja ponoči močneje zamrzne, podnevi pa se ob soncu otaja. Vrhnja zemeljska plast se razširi in privzdigne, pri tem pa se potrgajo koreninice. Potrgane korenine izgubijo zvezo z vlažno zemljo in rastline se posušijo. Ta škoda nastane po navadi šele zgodaj spomladi, ko sonce že močneje ogreva zemljo, noči pa so še mrzle.

Povzročeno škodo najbolj uspešno popravimo na ta način, da ozimine, predvsem rž, pravočasno povaljamo in privzdignemo zemljo s potrganimi koreninami pritisnemo k spodnji plasti. Kakor je sneg kot odeja rastlinam potreben, tako nam zna tudi škodovati, če pre dolgo leži in preprečuje

dostop zraka k rastlinam. Posebno zgodaj posejane bujne setve rži, kakršne so bile zaradi milega vremena lanske jeseni, se pod debelim snegom zaduše. To še tem prej, če se na snegu napravi ledena skorja (sren).

Škodo zaradi zadušenja preprečimo, če ledeno skorjo zrahljamo z ostrim branjem ali pa če jo zgazimo z živino. Če sneg ni višji kakor 40 cm, koristi tudi vožnja s praznim vozom po snegu. Če pa je snežna odeja višja, napravimo z ostrvami luknje v snegu in s tem vzpostavimo neposredno kroženje zraka z zemljo.

Največ škode, predvsem na rži (tu in tam tudi na pšenici), pa nam napravi snežna plesen, ki pokriva rastline kot sivkasta pajčevina, ko je pravkar skopnel sneg. Če glivice plesni napadejo rastlino, se posevek močno razredči in čisto docela posuši.

To škodo je spomladi skoraj nemogoče popraviti. Nekoliko sicer pomaga zelo zgodnje brananje, da zrak in svetloba okrepi rastline in prepreči nadaljnji razvoj plesni. Skoraj stoodstotno pa preprečimo snežno plesen, če smo jeseni žito namakali oziroma prašili z abavitom, ceretanom ali drugim podobnim razkužilom. Torej ob prihodnji setvi nikakor ne smemo opustiti razkuženja semenja. Tudi pregosta in pregloboka setev pospešuje snežno plesen. Kočuški

NASVETI

za gospodarja in gospodinj

Sejmo več konopelj

Primanjkuje nam dobrega prediva in dobrih surovin za perilo. Treba bo tu in tam poskusiti zopet s setvijo konopelj. Konopeljno seme je tudi odlično zdravilno sredstvo za živino.

Konopljo sejmo v dobro zagnojeno, rahlo zemljo, v krompirišče ali deteljišče, v ne preveč suhih pa tudi ne močvirnatih legah. Doba rasti znaša samo dobre tri mesece. Zato pa rabi konoplja več gnojila. V kolobarju sme priti na isto mesto le vsako šesto leto.

Več lucerne in tečne zelene krme

Lucerna v čisti setvi ali v vlažnejšem podnebju v mešanici s travami, s pasjo travo in francosko pahovko, je najizdatnejša in najboljša zelena krma. Žal ne uspeva povsod dobro. Pogoji, da lucerna uspeva je v tem, da je zemlja kolikor toliko suha in propustna ter zadosti rahla. Nasičena mora biti v zadostni meri z apnom in brez plevela. Marsikje tudi na Koroškem primanjkuje apna. Morali bi jo v tem primeru pred setvijo lucerne dve leti zaporedoma v jeseni ali pa v zgodnji spomladi izdatno apniti. Potrebno je na 1 ha zemlje 20 met. stotov in več apnenega prahu.

Setev lucerne v segreto zemljo naj se opravi bolj pozno, najbolje v maju. S semenom nikar ne varčujemo. Na 1 ha razsejemo 30 do 35 kg čistega lucerninega semena.

Vsako drugo leto se lucernišče spomladi izdatno pognoji s kakim umetnim gnojilom (fosforovim ali kalijevim, nikakor pa ne z duškovim). Tako pognojeno lucernišče temeljito pobranimo. Sicer pa je potrebno brananje tudi po vsaki košnji, da zamore v zemljo potreben zrak. V Ameriki sejejo lucerno v vrstah in jo celo okopavajo. Če hočemo, da se ne izraze prehitro, pustimo, da pride druga košnja v dobo cvetja in jo šele potem, čeprav nekoliko ostarelo pokosimo.

Zakaj mleko ni zadosti mastno?

Mnogi tožijo, da mleko od ene ali druge krave ni zadosti mastno. Upoštevati moramo, da kakovost oziroma tolačnost mleka ni odvisna samo od množine krme, ki jo pokladamo kravi. Vzrok slabega mleka je lahko tudi nepopolna, nepravilna, ne zadosti, temeljita molža, mrzla staja, nezdrava hlevska tla in mnogo drugega.

Pospešitev nesnosti

Morda vam je po letošnjih kolinah ostalo kaj kosti. Zdrobite jih s pomočjo posebnega mlinčka ali kakor koli drugače v droban prah in jih pridajte dnevno kokošji krmi. Kmalu se boste prepričali, da se bo ta redni datek, pa čeprav v manjših količinah, poznal pri zgodnji in boljši nesnosti.

DROBNE GOSPODARSKE NOVICE IZ JUGOSLAVIJE

V Zagrebu obratuje tovarna, ki izdeluje živinsko krmo. Ta tovarna je izdelala v pčlem letu okrog tisoč vagonov močnih krmil. Krmila izdelujejo pod strokovnim nadzorstvom veterinarjev in strokovnjakov za živinsko krmo. Dodajajo jim tudi vitamine. Tovarna bo med petletnim načrtom povečana ter opremljena z najmodernejšimi stroji in pripravami.

Kmetijsko-strojne postaje so lani usposobile 2317 traktoristov. Preteklo leto je bilo ustanovljenih 90 strojnih postaj in sicer v LR Hrvatski 23, v avtonomni pokrajini Vojvodini 20, v LR Srbiji 15, v Bosni in Hercegovini 12, v Sloveniji 8 in v Makedoniji 8. Na teh postajah je bilo lani prirejenih več tečajev in na njih se je usposobilo razen 2317 traktoristov tudi 625 brigadirjev, 61 upravnikov strojno-traktorskih postaj in 54 knjigovodij.

KMEČKI KOLEDAR

Kar že sušča zeleni, rado se posuši.

Sv. Gabrijela če zmrzuje, potem slana nič več ne škoduje.

April sedemkrat na dan kmeta s polja spodi. Mali traven če grmi, slane se več bati ni. Če je april deževen, kmet ne bo reven.

KAJ DELAMO V MARCU

Gospodarji:

Zbiramo semenski krompir, razkužujemo semena jarih žit. — Sejemo jara žita in krmne mešanice.

Gospodinj:

Urejam vrt. Sejemo peteršilj, korenček, čebulo, česen in sadimo nakaljen krompir.

Sadjarji:

Precepljamo slabo in nerodovito sadno drevje. Sadimo nove nasade. Skropimo sadno drevje.

KMEČKA ZVEZA ZA SLOV. KOROŠKO uraduje

stalno v Celovcu, hotel »Črni orel«, soba 7 (8. Maistrasse 47). — Vse dopise za gospodarsko prilogo pošiljajte na ta naslov.

To imenujejo „popravo škode“

Govorili smo že o zakonu o povrnitvi imetja, v kolikor se nanaša na imetje državljanov zaveznških držav. Pokazali smo, kakšne pravice bo po tem zakonu dobil tuji kapital in s tem neposreden vpliv na razvoj avstrijskega gospodarstva, ker so največji avstrijski kapitalisti med vojno postali državljani zaveznških držav.

Danes bomo nekoliko pobliže pregledali, v koliko novi zakon jamči za popravo krivic avstrijskim državljanom, ki so bili v tej vojni oškodovani zaradi svoje rasne, nacionalne in verske pripadnosti ali pa zaradi svoje dosledne protifašistične usmerjenosti.

Že ob prvem študiju se pokaže, da zakon nima namena resno braniti pravic oškodovancev, temveč skuša zaščititi nacističnega izkoriščevalca, ki mu je hitlerjevska oblast zaradi njegove politične zaslužnosti dala v dar ali v uporabo tuje imetje. Zakon namreč določa, da imajo nacisti pravico do „primerne plačila“. V praktični izvedbi bi se to reklo, da nacistični lastnik s pomočjo svojih, za davkarijo prikrojenih knjig lahko dokaže, da njegovo delo zadnja leta ni bilo poplačano. Zahteval bo od zakonitega lastnika plačilo za „upravljanje“ imetja, s katerim se je okoristil, in se bo pri tem skliceval celo na zakon. Prav tako bo lahko zahteval povrnitev vseh izdatkov, ki so nastali ob pravilnem gospodarjenju za ohranitev imovine. V vsem zakonu je očiten namen, da istoveti nacističnega upravitelja ukradenega imetja s civilno-pravnim upraviteljem. Razume se, da so novi nacistični gospodarji upravljali nasilno odvzeto imetje le v svojo osebno korist. Zato tembolj preseneča zamisel, da bi moral zakoniti lastnik plačevati upravitelja, ki je bil postavljen proti njegovi volji.

V zadnjem času se je mnogo govorilo o tem, kako „velikodušno“ popravlja koroška deželna vlada škodo slovenskim izseljencem. Zatrjevali so, da so pravkar razdelili milijon šilingov, v resnici pa je bilo komaj pol milijona. Ko so uradno ocenjevali škodo, so vzeli kot osnovo tedaj običajne uradne cene, ki seveda še zdaleč niso odgovarjale dejanskim cenam. Tako so na primer ocenili plug s 60 šilingi, ko pa je moral izseljenec kupiti, je dal zanj 760 šilingov. Podobno je bilo z ocenjevanjem živine. Že iz teh primerov se vidi, da je povrnitev škode v denarju samo delna, tembolj ker danes za denar ni mogoče dosti kupiti. Poleg tega pa vrednost denarja z vsakim dnem pada, zato gre vsako za plačevanje izplačila odškodnine na škodo izseljencev.

Medtem ko nacistom na zahtevo namestnika deželnega glavarja Ferlitscha ni treba vračati podpor, ki jim jih je bogato de-

lila nacistična „Landstelle“, terjajo od naših izseljencev davke celo za tisti čas, ko je njihovo posestvo izkoriščal nacistični „upravitelj“, izseljenci pa so opravljali suženjsko delo v delovnih taboriščih Nemčije. Značilno za sedanje oblasti je tudi to, da posestva naših izseljencev še vedno niso vključena v zemljiški knjigi na prave lastnike, čeprav bi se moralo to po potrditvah sklepov že davno napraviti.

Vsa ta dejstva nam potrjujejo, da je tako glasno naovedovana poprava škode le pesek v oči svetovni javnosti.

PISMO IZ SEL

V Celovcu so nam hudo zamerili, da je to, Janko v našem imenu tako jasno povedal, da Selani ne odobravajo izjave za „nedeljeno Koroško“ in da smo za priključitev k Titovi Jugoslaviji. Sedaj nas dolžijo sabotaže, češ da naše svinje niso zadosti debele. Vse občine, da so klale bolj debelo kot v Selah.

Take obdolžitve moramo seveda odločno odkloniti. Ugotavljamo, da so ocenjevalci teže in pregledniki mesa uradno imenovani in potrjeni, če živalim nismo mogli zadosti pokladati, da bi se zredile, kakor je treba, nismo krivi sami, ampak slaba letina. Predvsem to, da nam je pobila toča. Ko nam je neurje uničilo sad našega dela, smo zahtevali pismo in telefonično od deželne vlade, naj nam pošlje komisijo, ki bi ocenila po toči povzročeno škodo. Toda ni bilo nikogar in deželna vlada ni prav ničesar ukrenila, da bi se škoda popravila.

Prav tako nam je nerazumljivo, da prav od nas zahtevajo vedno večje število goveje živine za oddajo. Zaradi pomanjkanja krme smo že tako oddali vsako odvisno živinčje, sedaj pa nam predpisujejo vedno nove dajatve. Menda ne mislijo v Selah vzpostaviti stanje, kakor je vladalo ob nacistični okupaciji na Krimu in v Zaporozju, kjer je prišla na pet družin ena sama krava.

Zanima nas, če bodo aprila zares postavili pred sodišče Maier-Kaibitscha. Pri nas nekateri nič več ne verjamejo v to, hudomušneži pa celo trdijo, da bi znali Kaibitscha poslati kot koroškega izvedenca v Moskvo, odkar ni več Piescha. Mi pa smo prej ko slej trdno odločeni, da ne bomo odnehali prej, dokler ne bodo kaznovani vsi krivci izselitve in drugih zločinov med nami.

OB GLASOVANJU ZA ANSLUS SO POSEBNO PAZILI NA SLOVENCE

Avstrijske oblasti so z vsemi sredstvi podpirale naseljevanje Nemcev na slovensko ozemlje, ki so bili potem prvi znanilci anšlusa. Pri glasovanju za ta anšlus so uporabljali zahrbtna sredstva, da bi izvajali pritisk na slovensko prebivalstvo. Glasovnice, ki so jih dali v roke Slovincem, so bile v ta namen posebej zaznamovane. Tako so prišli po Marijo Sadnik z avtomobilom, ker ni hotela sama na volišče. Ko je nato glasovala z „ne“, so ji to s pomočjo zaznamovane glasovnice dokazali in jo prisilili, da je še enkrat glasovala z „da“.

Teror pod nacizmom se je še stopnjeval. Že leta 1939 so se začele aretacije, za katere ni bilo drugega povoda kot ta, da je bil aretiranec Slovenec. Po zlomu stare Jugoslavije so odpravili še tiste ostanke slovensčine, ki so se ohranili v šoli in cerkvi. Leta 1942 so izselili iz vovbrske občine Slovence z družinami vred: Janeza Klanška iz Encelne vasi, Ignaca Lobnika iz Tokanja, Maksa Grila iz Vovbr in Ferdinanda Camleka iz Vovbr. Na ta posestva so naselili rajhovce. Šele ko so se pojavili prvi slovenski partizani in ko so Nemci doživeli na ruski fronti prve velike poraze, so nadaljnje preseljevanje ustavili.

LETA 1920 IN LETA 1942 SO PREGANJALI ISTI LJUDJE

Iz Hodiš smo prejeli pismo žene, ki je morala dvakrat v pregnanstvo, ker se ni hotela odpovedati svojemu narodu. Takole nam piše:

„Ko slišim dan za dnem nove obljube, se nehoti spominjam na leta po prvi svetovni vojni, ko je šlo za Slovensko Koroško. Koliko so nam tedaj govorili o enakopravnosti in stoletnem bratstvu slovenskega in avstrijskega naroda. Toda že prve dni po plebiscitu so me pognali iz rojstne hiše in sem morala tri leta preživeti daleč od doma — v Jugoslaviji. Ko sem se končno smela vrniti v svoj rojstni kraj, sem bila vsa leta vzpostavljena neizprosno sovraštvo nemških šovinistov, ki je doseglo svoj višek v nacizmu. Isti ljudje, ki so me pregnali leta 1920 z domače grude, so pognali 14. aprila 1942 mene in mojo družino ponovno v pregnanstvo v Nemčijo. Niso pomagale prošnje, ne jok malih otrok, niti trpljenje hudo prizadetega moža, ki ga je zadela kap in je izgubil pri tem možnost govora. Celotno v Nemčijo so poslali za nami

gestapovca, ki je hotel dokazati protidržavno rovarjenje. Dolžili so celo moža, da je delal proti državi, čeprav ne more govoriti. Zaplenili so nam imetje, nas pa prepustili bedi in pomanjkanju. Rešila nas je šele aprila 1945 sovjetska armada, zaščitnica svobode slovanskih narodov in vsega miroljubnega človeštva. Danes vem, da so vse lepe obljube prazne besede in da nam Slovincem preostaja samo ena pot, pot borbe do zmage.

MOŠČENICE PRI BILČOVSU

Za vedno nas je zapustila p. d. Matjakova mati, ki smo jo poznali kot vzorno gospodinjico in duhovno močno ženo, ki se je zavedala svojih dolžnosti do lastnega naroda. Matjakova mati se je prištevala še tistemu staremu rodu, ki se nikdar ni učil nemškega jezika in ga zato tudi ni znal. Bila je živ dokaz, da so trditve, kako Slovenci na Koroškem že od nekdaj govorijo dva jezika, popolnoma neresnične. Generacija Matjakove matere je govorila samo slovenski, šele dvojezična šola je pozneje umetno širila nemški jezik in nemški duh po slovenski zemlji.

Tudi Matjakova mati je morala zaradi svoje narodne zavednosti prestopiti veliko gorja. Kmalu po plebiscitu je pogorela hiša in gospodarsko poslopje, hitlerjevci pa so ji odpeljali hčer z družino vred v pregnanstvo v Nemčijo. Kljub svoji visoki starosti 86 let je do svoje smrti z zanimanjem sledila borbi koroških Slovencev za osvoboditev in se veselila prihajajoče svobode. Velika množica sosedov in prijateljev jo je sprejela na zadnji poti na pokopališče v Velinji vasi.

IZ PLIBERŠKE OKOLICE

Tudi naše oči se z zaupanjem obračajo v Moskvo, kjer se je pričela konferenca zunanjih ministrov, ki bo odločala o usodi Slo. Koroške. Trdno prepričani o naši sveti pravici do svobode čakamo dneva, ki nam bo naznanil, da je poravnana tisoletna krivica, ki so jo nemški valpti zadali slovenskemu narodu. Hočemo priključitev Slovenske Koroške k materinski državi Jugoslaviji in zato smo se polnoštevilno odzvali pozivu Osvobodilne fronte k priključitvenemu tekmovanju. Posebno naša mladina noče zaostajati. Vršijo se sestanki, igre in tekme na vseh področjih. Tudi naši kmečki gospodarji so z velikim zanimanjem obiskali enodnevni gospodarski tečaj, ki ga je priredila „Kmečka zveza“ v Pliberku.

Talci - Preseljevanje
Internacije - Požigi
Zapostavljanje in zatiranje
slovenskega jezika -
Preganjanje - Potujčevanje sloven. življa

JASEN ODGOVOR NA POTVORBE AVSTRIJSKIH PREDSTAVNIKOV

Izjava poslancev K. S. S.

Avstrijski predstavniki na konferenci pooblaščenec v Londonu so postavili neresnično trditev, češ, da so koroški Slovenci uživali v prvi avstrijski republiki vse pravice in da se vsa doba prve Avstrije niso nikdar pritožili proti obstoječim razmeram. Kot odgovor na to nesramno trditev so poslanci bivše Koroške slovenske stranke podali naslednjo jasno

I Z J A V O :

Podpisani poslanci bivše Koroške slovenske stranke izjavljamo, da smo kot izvoljeni zastopniki koroških Slovencev v koroškem deželnem zboru opozarjali vlado in nemško javnost na neznosne razmere, ki so vladale v takozvani utrakvistični šoli, kjer se slovenska mladina ni naučila svojega materinega jezika niti nemškega jezika, v šoli, ki je v mladini ubijala vsako stremljenje po izobrazbi in napredku. Podčrtavamo, da se je naši sliki v celoti pridružil tudi nemški socialist poslanec Lager 22. 12. 1927 v

dunajskem parlamentu, enako kot mi brez uspeha.

Izjavljamo, da smo pri vsaki proračunski debati opozarjali vlado in javnost na gospodarsko zapostavljanje Slovenske Koroške.

Izjavljamo, da smo v deželnem zboru opetovano protestirali proti oviranju slovenskega kulturnega dela in kršenju svobode vsakovrstnih zborovanj.

Izjavljamo, da smo ob ljudskem štetju 1923 v deželnem zboru in tisku odločno protestirali proti izrabljanju ljudskega štetja v germanizatorične namene in da smo ob štetju 1934 vložili protest pri Zvezi narodov.

Izjavljamo, da smo pri vsaki priliki opozarjali avstrijske oblasti, da ne izpolnjujejo ob plebiscitu danih obljub, niti po mirovni pogodbi prevzetih dolžnosti.

Celovec, 25. februarja 1947.

Poslanci bivše Koroške slovenske stranke:

Ivan Starc, l. r.
Dr. Petek, l. r.
Janko Ogris, l. r.

KULTURNA SVOBODA KOROŠKIH SLOVENCEV

Danes, ko se toliko govori o kulturnih svobodah koroških Slovencev v saintgermainski Avstriji, naj opozorimo na ugotovitve, ki jih je podal socialno-demokratski poslanec H. Lager v dunajskem parlamentu leta 1928: „Opozarjam finančni odbor, da je koroška slovenska manjšina popolnoma upravičena, da se pritožuje nad razmerami na kulturnem področju. Koroški Slovenci se zapostavljajo s svojevrstnim poučevanjem slovensčine v tako imenovanih utrakvističnih šolah. Neznosne so razmere zaradi rabe popolnoma neprimernih in zastarelih knjig. Učitelji, ki bi naj poučevali na dvojezičnih šolah, niso zadosti izobraženi. Vse to in še marsikaj drugega, nad čemer se slovenska manjšina na Koroškem že leta in desetletja pritožuje, je brez dvoma zadosten razlog za upravičene pritožbe.“

Važno pri teh ugotovitvah je to, da poslanec H. Lager teh razmer ni poznal samo iz pripovedovanja, ampak da se je kot učitelj v Bistrici na Zilji sam prepričal o nesmislu „utrakvistične“ šole.

VERODOSTOJNOST URADNIH LJUDSKIH ŠTETIJ

Kako so na Koroškem „uradni“ izvajali ljudsko štetje, nam kaže okrožnica celovškega okrajnega glavarja z dne 20. septembra 1921, v kateri beremo med drugim naslednji stavek:

„Števne komisarje morajo preskrbeti posamezne občine. Pri tem je treba upoštevati predvsem javne uradnike in nastavlence — Nemce, ki so bili izgnani iz nasledstvenih držav“ (Češkoslovaška, Jugoslavija, Madžarska).

Še bolj zanimiv je odlok istega okrajnega glavarja za ljudsko štetje leta 1923, ki ga je naslovil na občinske urade v Selah, Slovenjem Plajberku, Bistrici v Rožu in drugam. V odloku je rečeno: „Okrajno glavarstvo je zvedelo, da tamkajšnja občina ni upoštevala učiteljev pri postavitvi števni komisarjev.“

Okrajno glavarstvo takega ravnanja ne more dovoliti in zahteva od občinskega predstojništva, da takoj stopi v stik s šolskim vodstvom in da pritegne učiteljsvo za števne komisarje. Treba je črtati toliko števni komisarjev, ki jih je predlagala občina, kolikor je pač na razpolago učiteljev. Okrajno glavarstvo je prepričano, da brez sodelovanja učiteljsva štetje, za katero odgovarja okrajno glavarstvo, ne bo zadosti zanesljivo. Učitelji bodo prevzeli delo kot števni komisarji brezplačno. Po izvedbi tega naročila je treba takoj poročati. Okrajni glavar: Rainer l. r.“

Okrajna glavarstva so torej odstavila slovenske števne komisarje, ki so jih občine pravilno in zakonito imenovali, in so zahtevala, da se poveri ljudsko štetje kratko in malo učiteljem, kjer jim slovenski števni komisarji niso nudili zadostnega jamstva, da se bo ob pravilnem štetju zmanjšalo število Slovencev na tisto številko, ki jo je po svojem načrtu zahteval koroški „Heimatlendienst“. In na ta štetja se sklicuje dr. Gruber in skuša z njimi dokazovati „niravno asimilacijo koroških Slovencev.“

Poljska na novi poti

Med prvimi izgovori za drugo svetovno vojno so imeli Nemci poljski koridor. Poljski koridor ob spodnji Visli je ustvarila po prvi svetovni vojni antanta, da bi imela Poljska izhod na morje po svojem ozemlju. Mesto Gdansk z najboljšim pristaniščem tik tega poljskega koridorja, s pristaniščem na izlivu največje poljske reke Visle, ki je plovna do Varšave, je ista antanta proglasila za svobodno državo. Nemci, ki so imeli v Gdansk večino, so Poljakom toliko časa nagajali, da so jim ta naravni izhod na morje dejansko zaprli. Poljska brez vrat v svet ni mogla živeti. Zato si je 23 km severozapadno od Gdanska na ozemlju poljskega koridorja izgradila z velikimi žrtvami moderno pristanišče Gdinjo.

Kot Gdanska pa Nemci niso privoščili Poljakom niti Gdinje. Hitler je kričal, da sramota poljskega koridorja nemška čast ne more več prenašati. Pred Nemci, ki so napadli, so se Poljaki prav na tem področju branili z enako vztrajnostjo, s kakršno so gradili Gdinjo. Še takrat, ko je bila poljska vojska od nemških motoriziranih oddelkov razbita, so nudili v zastareli obmorski trdnjavi Westerplatte v gdanskem pristanišču poslednji odpor. To je bil september leta 1939.

V maju 1945 je na istem področju padel zadnji strel druge svetovne vojne. Tu so se vdali zadnji oddelki Hitlerjeve vojske, ki jih je Rdeča armada potisnila iz Gdanska in jih popolnoma zaprla v močvirnatem izlivu Visle.

Med zadnjim odporom poljske vojske v gdanskem pristanišču in med predajo zadnjih ostankov razbite Hitlerjeve vojske je preteklo skoraj 6 let. V tem času je Poljska preživela najtežjo dobo svoje zgodovine, ki ni bila za Poljake nikoli lahka. V teh šestih letih so šle preko poljske zemlje več milijonske armade v obeh smereh. V teh šestih letih ni bilo poljske države in poljski narod je bil brezpraven. Na poljski zemlji so Nemci postavili največja uničevalna taborišča, v katerih je umrlo na milijone ljudi. V teh šestih letih so bila skoraj popolnoma porušena poljska mesta Varšava, Bialistok, Poznanj, Gdansk, Wrocław in na desetine manjših mest. Poljake so odpeljali na najtežja dela v tovarne, ki so delale po vsej Evropi za nemško vojsko, v najtežja koncentracijska taborišča, ker Hitler je obsodil tudi poljski narod na smrt. V teh letih je padlo šest milijonov poljskega prebivalstva.

Vojske je bilo konec, pred Poljsko pa so bile postavljene izredno velike in važne naloge. Poljska je po drugi svetovni vojni dobila nove meje. Predele na vzhodu, kjer so živeli Ukrajinci in Belorusi, je odstopila Sovjetski zvezi, na zapadu pa je dobila staro poljsko zemljo do Odre in Nise. Ta vrtna zemlja je predstavljala eno tretjino sedanje poljske države in meri 130.000 kvadratnih km. Po sklepu velikih treh je dobila Poljska nalogo, da s tega ozemlja preseli preko Odre na zapad še tiste Nemce, ki se niso umaknili z umikajočo se nemško vojsko, da Nemci v bodoče tega ozemlja ne bodo več gospodarsko in strateško

Poljski last posameznih grofov. Velikanske površine zemlje so obdelovali skoraj brezpravni kmetje. Po tem odluku je bilo razlaščenih več milijonov hektarjev zemlje. Poljski kmet je postal gospodar poljske zemlje. Tako je nova Poljska dala poljskemu delavcu in kmetu tovarno in zemljo in ustvarila v svoji domovini trdno podlago in dobre pogoje za izvršitev zgodovinskih nalog, ki so stale pred njo. Tudi zunanja politika nove Poljske se je popolnoma izpremenila. Kot slovenska država se je naslonila na najnaprednejšo državo na svetu, na Sovjetsko zvezo, ki ji nudi vso možno pomoč.

izrabljali za začetek nove vojne. Na te pokrajine je bilo treba naseliti milijone novih ljudi, kmetov, pa tudi rudarjev in tovarniških delavcev, saj so dobili Poljaki v teh krajih tudi zelo bogato industrijo.

Stara Poljska teh nalog ne bi zmogla. V šestih letih vojne pa se je poljski človek spremenil. Spoznal je igro imperialistov, ki so delili moč poljskega ljudstva in izrabljali bogastvo poljske zemlje. Nova Poljska je začela izgrajevati svojo novo državo na novih osnovah z enotnimi močmi.

Poljsko bogastvo, poljskim ljudem! Med prvimi in najvažnejšimi odloki, ki jih je sprejela nova poljska vlada, je bil odlok o nacionalizaciji težke in srednje industrije. V tej industriji je bilo pred vojno nad 63 odstotkov tujega kapitala. Po tem odluku je postalo poljsko rudno in industrijsko bogastvo poljska last. Zemljo človeku, ki jo obdeluje! To načelo je izvedel drugi odlok nove poljske vlade. Do tega odloka so bile cele pokrajine v

Velik del svojih naporov je Poljska doslej posvetila naselitvi in gospodarski ureditvi vrnjene zemlje. Pred vojno je tu živelo brez Gdanska 8.200.000 ljudi. Z nemško vojsko se je umaknilo na zapad nad tri milijone Nemcev. Tako je živelo na vrnjeni zemlji 4. februarja 1946. leta okrog 5 milijonov ljudi. 2.890.000 Poljakov in 2.076.000 Nemcev. To leto se vrši velika repatriacija Nemcev in veliko naseljevanje Poljakov. 1. januarja 1947 živi na vrnjeni zemlji že okrog 4.500.000 Poljakov in še okrog 450.000 Nemcev. Letos se bo naselilo na vrnjeno zemljo še nad milijon Poljakov: 400.000 v vasi in 750.000 v mesta. Medtem, ko je bila spomladi leta 1945 obdelana na tem področju komaj ena četrtina zemlje, bo letos jeseni zorana že vsaka njiva.

Te suhe številke povedo, da je bilo potrebno izrednih, skoraj nadčloveških naporov, da se je največje preseljevanje v zgodovini človeštva v tako kratkem času v redu izvršilo.

gozda so jo položili na tla. Moker somrak jih je obdajal. Z drevja je kapala bogata rosa in jih močila. Dosihmal so bili tako zaposleni s prenosom, da se še zmenili niso, kam bodo ranjenko skrili. Njihove domačije niso bile več daleč. Bile so vse tri planinske samine.

Tedaj je spregovoril Rojenkov:

»Pri nas imamo skrito kamro pod streho.«

Za njim je dejal Sojenkov:

»Naša bajta je kakor nalašč za to.«

Vojenkov pa je vstal in rekel:

»Jaz vem, da ji bo naša mati najboljše stregla.«

In napotili so se dalje. Vojenkov je vzel nosila spredaj na svoje rame. Rojenkov in Sojenkov pa, ki sta bila že utrujena, ker sta tovor prinesla sama s planine, sta se ustavila zadaj in dvignila vsak po en ročaj na ramena. Brez kakih besed je Vojenkov nameril korake proti Vojenkovi domačiji, ki je bila tretja samina pod goro. Do tja je bilo še dobre četrt ure ter so morali zdaj hiteti, ako so hoteli spraviti ranjenko še pred svetlim dnem v skrilavščice. Ko so prišli do plota, ki je obdajal domačijo, je pes pri hlevu razburjeno stresal verigo, zalajal pa še ni. Ko ga je domači sin poklical, je žival takoj izginila v svojo skrev in se ni več oglašala.

Obletnica Pariške komune

18. marec je prvi dan Pariške komune. Komuna se je imenovala delavska vlada v Parizu, ki je trajala 72 dni. Ta dan se v svetu praznuje v spomin na borbo pariškega proletariata, v spomin na prvo proletarsko revolucijo. Lenin je pisal o Pariški komuni naslednje:

»Življenje in propast Komune, ustanovitev delavske vlade, ki je vzela in držala več kot dva meseca v svojih rokah največje mesto sveta, junaška borba pariškega proletariata in njegovo trpljenje po porazu — vse to je dvignilo duha milijonov delavcev in vzbudilo v njih upe in naklonjenost do socializma.«

Iz „nove“ Nemčije

Iz Bavarske (ki je, kakor znano pod ameriško upravo) prihaja naslednja novica:

Bivši nemški uradnik je zaprosil bavarsko ministrstvo pravde za namestitev. V prošnji je navedel, da je bil antifašist, kar je podprl z opisom naslednjega dejanja: Med vojno je dobil od Gestapa nalog, da bi pognal neko romunsko ladjo, na kateri se je vozilo nekaj sto Židov, s peklenkim strojem v zrak.

Ker je izvršitev tega zločina odklonil, je bil strogo kaznovan in poslan v koncentracijsko taborišče.

Bavarsko ministrstvo pa je prošnjo odklonilo. Odklonitev je obrazložilo s tem, češ, da prosilec, ki se brani izpolniti ukaz višje nadrejene oblasti, ne pride v poštev za državno službo.

• ZANIMIVOSTI •

Bivši ameriški minister H. Wallace je nedavno izjavil, da se bo svet čudil, ko bo izvedel, da je bilo v Združenih državah Amerike še leta 1940 10 milijonov analfabetov in da se je med vojno 350.000 ameriških vojakov podpisovalo s križem in odtisom palca.

Na svetu poučujejo letno 500.000 ton rib, kar ustreza teži pol drugega milijona odraslih goved.

Pradomovina jabolka je na Kitajskem, od koder smo ga dobili šele v 16. stoletju.

Izdajatelj, lastnik, odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitsch, Wien XVI, Ottakringergasse 83. — Glavni urednik: dr. Franci Zwitter. — Uredništvo in uprava: Wien IV, Waaggasse 6/II. Telefon B 29-9-20. — Podružnica uprave: Celovec (Klagenfurt), Volkermarkterstrasse 21/I. — Tiska: „Globus“, Zeitungs- Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3—5.

»Hoditi ne morem, če bi mogla hoditi, bi me ne dobili.«

»Te bomo pa nesli, saj smo trije,« je rekel Rojenkov.

»Da, nesli te bomo, zato smo prišli. Skrili te bomo, dokler ne ozdraviš popolnoma.« Vojenkov se je zdaj dvignil in še dalje govoril, ko da bi se šele zdaj zavedel, po kaj ga je prav za prav ponoči gnalo na goro.

Rojenkov in Sojenkov sta odšla v goščavo, da napravita zasilna nosila, tretji pa je ostal pri ranjenki in ji venomer govoril. Potem je zvedel, da je bila ranjena ravno ko se je hotela potopiti v goščavo. Zadeta je bila v obe nogi. Ves dan je potrebovala, da se je zavlekla do drčice, kjer je slišala teči vodo. Fant se je ves tresel med njenim pripovedovanjem. Na koncu ji ni mogel reči drugega kakor to, da jo bodo skrili in ozdravili in da se ji ni treba ničesar bati.

»Jaz imam dobro mater, ki bo lepo

skrbela zate,« ji je venomer zatrjeval mladenič.

Medtem sta se tovariša vrnila z nosili, ki sta jih splekla iz vejčja in trti in jih dobro postlala. Potem so začeli polagati ranjenko na nosila. Bila je vitka in nežna ter bledega obraza, ki je bil zaradi izgube krvi skoraj snežno bel. Tudi njene roke so bile take. Nog ni mogla premakniti, ker so bile prestreljene in boleče. Vendar so jo položili tako oprezno na nosila, da ni čutila nobenih bolečin.

Nato so jo začeli nositi z gore v dolino. Nosila sta jo najprej Rojenkov in Sojenkov tako oprezno in previdno, da skozi celo pobočje nista zadela z njo nikamor. Vojenkov jima je trebil pot. Odkril je najboljše prelihe skozi goščave in našel vsak kamen, na katerega bi se bila nosača lahko zadela. Ko so prišli z gore na položnejši svet, se je na vzhodu zazoril prvi svit poznega vigrdnega jutra. Na obronku

Pri Vojenku so imeli par sto let staro kaščo, ki je imela pri vrhu nizek, skrit prostor, kamor so včasih obešali suho meso. Ranjenko so spravili nosači v ta prostor in domači sin je prinesel iz spodnjega prostora, kjer je sam spal, mehko slamnajočo in odejo. Komaj so položili ranjeno žensko na mehko ležišče, je takoj zaspala. Ko so trije planinski sinovi bili spet na dvorišču, je vrh gore ravnokar začel v zlatih žarkih vzhajajočega sonca.

Domači sin je takoj odšel v shrambo v hiši, da bi našel mleka za ranjenko. Ko je ravno hotel odnesti lonec iz shrambe, ga je srečala mati, ki je v hiši zmerom prva vstajala.

»Kam pa neseš mleko, Miha?« ga je pobarala.

»Mati, vi ga nesite,« ji je odgovoril sin.

Mati je molče vzela lonec in ga nesla za sinom.

3.

Drugi dan je rekla Vojenka svoemu možu:

»Ti, zdravnika bo treba. Ne gre drugače.«

Vojenk ni rekel drugega kakor:

»Ali res ne gre drugače?«

(Dalje)